

**VII Ogólnopolska Konferencja Naukowa
Psychologia w Służbie Rodziny**

**Rodzina w cyklu życia
Gdańsk, 26-27 września 2022**

Księga Abstraktów

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Spis treści

Wprowadzenie.....	3
Organizatorzy	4
Patronaty i Partnerzy	6
Dofinansowanie.....	7
Informacje organizacyjne.....	8
Ramowy program konferencji.....	9
Lista abstraktów (alfabetyczna).....	11

Wprowadzenie

Blisko od dwóch lat żyjemy w atmosferze lęku i niepewności w związku z pandemią COVID-19. W ostatnich miesiącach zostało to spotęgowane działaniami wojennymi w Ukrainie. Jest to sytuacja, która wpływa na każdego z nas indywidualnie i na całe nasze rodziny. Nasza konferencja odbędzie się w odpowiednim momencie, by rozpoznać psychologiczne następstwa tej sytuacji, zarówno związane z trudnymi doświadczeniami, takimi jak strata, jak i też z zasobami, które uruchomione zostały przez systemy rodzinne.

Familiolodzy, czerpiąc z bogactwa zgromadzonej w tym obszarze wiedzy, mierzą się z nowymi zjawiskami życia społecznego przyjmując często perspektywę interdyscyplinarną, a wartość ich poszukiwań teoretyczno-empirycznych ma istotne znaczenie aplikacyjne. Terapeuci wykorzystują natomiast chronologię życia rodzinnego jako ramę, w której może nastąpić proces reedukacji.

Mamy nadzieję, że Konferencja będzie stanowić przestrzeń do dyskusji i refleksji nad zrozumieniem funkcjonowania rodziny w cyklu przechodzenia przez etapy, z których każdy jest równie ważny. Konferencja stworzy bowiem możliwości do zapoznania się z najnowszymi wynikami autorskich badań i do wymiany poglądów, jak i do poszukiwania rozwiązań praktycznych. Zagadnienia dotyczące obszaru życia rodzinnego z perspektywy cyklu życia poruszane będą w trakcie wykładów plenarnych, sympozjów i sesji plakatowych.

Życzymy Państwu udanych obrad!

Organizatorzy

Organizatorzy

Komitet Naukowy

Przewodnicząca Komitetu Naukowego

dr hab. Maria Kaźmierczak, profesor Uniwersytetu Gdańskiego

prof. dr hab. Teresa Rostowska

dr hab. Lucyna Bakiera, profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

dr hab. Magdalena Błazek, profesor Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

dr hab. Iwona Grzegorzewska, profesor Uniwersytetu Zielonogórskiego

dr hab. Iwona Janicka, profesor Uniwersytetu Łódzkiego

dr hab. Alicja Kalus, profesor Uniwersytetu Opolskiego

dr hab. Grażyna Kmita, Uniwersytet Warszawski

dr hab. Katarzyna Lubiewska, Uniwersytet Warszawski, Seas Polska

dr hab. Franciszek Makurat, profesor Uniwersytetu Gdańskiego

prof. dr hab. Eugenia Mandal, Uniwersytet Śląski

prof. dr hab. Beata Pastwa-Wojciechowska, Uniwersytet Gdański

dr hab. Katarzyna Skrzypińska, profesor Uniwersytetu Gdańskiego

dr hab. Katarzyna Walęcka Matyja, profesor Uniwersytetu Łódzkiego

dr Anna Jarmołowska, Uniwersytet Gdański

dr Aleksandra Lewandowska-Walter, Uniwersytet Gdański

Komitet Organizacyjny

Przewodnicząca Komitetu Organizacyjnego

dr Anna Jarmołowska

Sekretarz Konferencji

dr Judyta Borchet

Skarbnik Konferencji

dr Justyna Michałek-Kwiecień

dr hab. Maria Kaźmierczak, profesor Uniwersytetu Gdańskiego

dr hab. Katarzyna Skrzypińska, profesor Uniwersytetu Gdańskiego

dr Aleksandra Lewandowska-Walter

dr Rafał Lawendowski

mgr Paulina Anikiej-Wiczenbach

mgr Magdalena Iwanowska

mgr Ariadna Łada-Maśko

Patronaty i Partnerzy

Konferencja odbywa się pod patronatem honorowym Jego Magnificencji Rektora Uniwersytetu Gdańskiego, Dziekana Wydziału Nauk Społecznych Uniwersytetu Gdańskiego oraz Dyrektora Instytutu Psychologii Uniwersytetu Gdańskiego.

Uniwersytet
Gdański

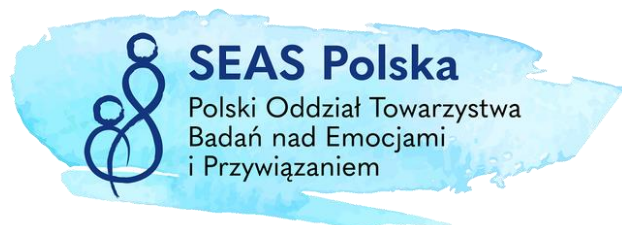
WYDZIAŁ NAUK
SPOŁECZNYCH
UNIwersytetu
GDAŃSKIEGO

https://wns.ug.edu.pl/wydzial/instytuty_wns/instytut_psychologii

POLSKIE TOWARZYSTWO
PSYCHOTERAPII
PSYCHODYNAMICZNEJ

<https://ptppd.pl/>

<https://seaspolska.org/>

<https://podrugie.pl/>

Dofinansowanie

VII Ogólnopolska Konferencja Naukowa "Psychologia w służbie rodziny" została dofinansowana ze środków budżetu państwa w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą *'Doskonała Nauka - wsparcie konferencji naukowych'* nr projektu 547003, kwota dofinansowania 20 000 zł, całkowita wartość projektu 57 909,00 zł.

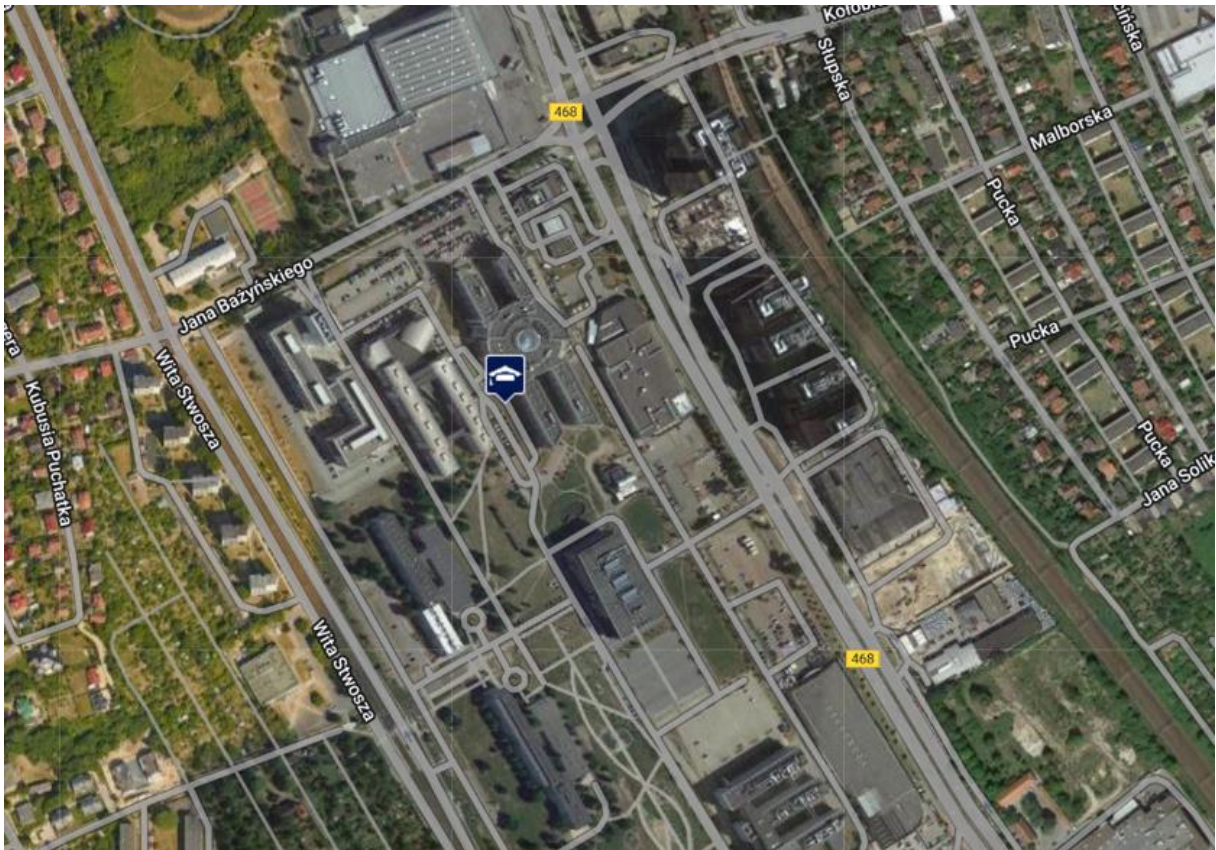
Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Informacje organizacyjne

Miejsce: Wydział Nauk Społecznych, Uniwersytet Gdański

ul. Bażyńskiego 4

80-309, Gdańsk

Strona internetowa wydarzenia: <https://psychologiarodziny.ug.edu.pl/>

Wydarzenie na Facebooku: <https://www.facebook.com/events/675242610460774>

Ramowy program konferencji

26.09.2022	PONIEDZIAŁEK
od 8:00	Rejestracja uczestników
9:00-9:30	Otwarcie Konferencji
09:30-10:30	Wykład plenarny 1; dr hab. Lucyna Bakiera, prof. UAM <i>Rodzicielstwo w cyklu życia rodziny.</i>
10:30-11:30	Wykład plenarny 2 (dr hab. Alicja Kalus, prof. UO) <i>Relacje w rodzinie adopcyjnej. Kim jesteśmy dla siebie nawzajem?</i>
11:30-12:15	Przerwa kawowa <i>Sesja plakatowa</i> , prowadzenie: mgr Magdalena Iwanowska
12:15-14:00	I Sesja wystąpień indywidualnych i sympozjów Sesja 1 – prowadzenie: dr hab. Maria Kaźmierczak, prof. UG <i>Ku rodzicielstwu: zadania, wyzwania, wsparcie</i> Sesja 2 – prowadzenie: dr hab. Danuta Borecka-Biernat, prof. UWr; dr Magdalena Poraj-Weder <i>Wiek szkolny i adolescencja jako wyzwanie dla rodziny</i> Sesja 3 – prowadzenie: dr Judyta Borchet <i>Rodzina i rodzicielstwo w okresie wyłaniającej się i wczesnej dorosłości</i>
14:00-15:00	Obiad + kawa
15:15-16:15	Wykład plenarny 3; dr hab. Iwona Janicka, prof. UŁ; dr hab. Katarzyna Walęcka-Matyja, prof. UŁ <i>Być w rodzinie i mieć rodzinę. Rodzina a zdrowie.</i>
16:15-18:00	II Sesja wystąpień indywidualnych i sympozjów / warsztaty Sesja 4 - prof. dr hab. Eugenia Mandal <i>Bieg życia par romantycznych</i> Sesja 5 – prowadzenie: dr hab. Łucja Bieleninik, prof. UG <i>Dobra opieka nad małym dzieckiem – predyktory i interwencje</i> Sesja 6 – prowadzenie: dr Aleksandra Lewandowska-Walter, dr Justyna Michałek-Kwiecień <i>System rodzinny w obliczu kryzysów nienormatywnych</i>
20:00	Uroczysta kolacja

27.09.2022	WTOREK
9:00-10:00	Wykład plenarny 4 (dr hab. Grażyna Kmita, prof. ucz.) <i>Wcześnieak i jego rodzice w czasach pandemii COVID-19. Pułapki, refleksje i co wynika z badań.</i>
10:00-11:00	Wykład plenarny 5 (dr hab. Iwona Grzegorzewska, prof. UZ) <i>Rodzicielstwo a rozwój osobowości u dzieci i młodzieży- perspektywa psychopatologii rozwojowej.</i>
11:00-11:30	Przerwa kawowa
11:30-13:00	Sesja warsztatowa
13:00-14:00	Obiad
14:15-15:15	Wykład plenarny 6 (dr Marcin Szulc, prof. UG) <i>„Ok Boomer!” Czego się wystrzegać w wychowaniu i edukacji oraz jak mądrze wspierać młodzież w rozwoju.</i>
15.15-15.45	Przerwa kawowa
15.45-17.30	III Sesja wystąpień indywidualnych i sympozjów Sesja 7 – prowadzenie; dr hab. Katarzyna Skrzypińska, prof. UG <i>Świat wartości a relacje w rodzinie i proces wychowania</i> Sesja 8 – prowadzenie: dr Anna Jarmołowska <i>Rodzicielstwo – decyzje, dylematy i trudności</i> Sesja 9 – prowadzenie: dr hab. Elżbieta Naporę, prof. UJD <i>Rodzina na styku granic i kultur</i>
17:30-18:00	Zakończenie Konferencji

Lista abstraktów (alfabetyczna)

dr Karolina Appelt, mgr Agnieszka Mrozińska

Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Godzenie roli rodzicielskiej i zawodowej przez kobiety w okresie wczesnej dorosłości – psychospołeczne uwarunkowania decyzji o powrocie na rynek pracy po urodzeniu pierwszego dziecka

W okresie wczesnej dorosłości zadania rozwojowe koncentrują się wokół dwóch sfer życia – rodziny i pracy, jednostka dąży do samorealizacji zarówno na płaszczyźnie osobistej oraz rodzinnej jak i zawodowej. Doświadczenie macierzyństwa stanowi bardzo ważny etap w życiu kobiety związany również z podjęciem wyzwania godzenia roli rodzicielskiej z rolą zawodową. Decyzja matki o wznowieniu aktywności zawodowej po przerwie spowodowanej urodzeniem dziecka i okresem opieki nad małym dzieckiem wydaje się szczególnie istotna w świetle przemian demograficznych i społeczno-kulturowych XXI wieku. Wśród uwarunkowań tej decyzji szczególne znaczenie przypisujemy spostrzeganemu wsparciu społecznemu i poczuciu własnej skuteczności kobiety. W badaniu przeprowadzonym w 2021 roku wzięły udział 162 kobiety w wieku od 20 do 49 lat ($M=32,87$; $SD=4,86$) aktualnie aktywne zawodowo, które w przeciągu sześciu ostatnich lat po raz pierwszy zostały mamą. Jako narzędzia badawcze wykorzystano Kopenhaski Kwestionariusz Psychospołeczny (COPSOQ) w polskiej adaptacji oraz Wielowymiarową Skalę Spostrzeganego Wsparcia Społecznego (MSPSS) autorstwa: Zimet, Dahlem, Zimet, Farley, w polskiej adaptacji.

Uzyskane wyniki wskazują na istnienie zależności między spostrzeganym wsparciem społecznym i jego podskalami: wsparciem od osoby znaczącej, od rodziny i od przyjaciół oraz wsparciem współpracowników i przełożonego a przekonaniem o własnej skuteczności. Wyniki wskazują też na istotne ujemne związki pomiędzy spostrzeganym wsparciem społecznym w tym wsparciem od osoby znaczącej a konfliktem życie osobiste-praca oraz pomiędzy spostrzeganym wsparciem społecznym a konfliktem praca-życie osobiste. Na podstawie uzyskanych wyników można też wskazać na istotne ujemne związki pomiędzy wsparciem przełożonego a konfliktem życie osobiste-praca i konfliktem praca-życie osobiste. Wyniki potwierdzają również istotny ujemny związek pomiędzy konfliktem życie osobiste-praca a przekonaniem o własnej skuteczności.

Praktyczne implikacje wyników badań mogą mieć znaczenie dla społecznego dialogu na rzecz wprowadzenia korzystnych rozwiązań godzenia życia zawodowego z życiem rodzinnym.

Słowa kluczowe: wczesna dorosłość, macierzyństwo, powrót do pracy, poczucie własnej skuteczności, wsparcie społeczne

dr hab. Lucyna Bakiera, prof. UAM

Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

WYKŁAD PLENARNY: Rodzicielstwo w cyklu życia rodziny

Zasadniczy układ interpersonalnego oddziaływania w rodzinie stanowi podsystem rodzicielski jako podsystem sprawowania władzy (Satir, 2000; Żołno, 2018). Działania skierowane wobec potomstwa w fazach „czynnego rodzicielstwa” (Markowska, 1981, s. 151), czyli przed usamodzielnieniem się dziecka, traktowane są z reguły jako kwintesencja macierzyństwa i ojcostwa. Z reguły rodzicielstwo redukuje się do wymiaru interpersonalnego, a doświadczenia rodziców ogranicza do opieki i wychowania potomstwa. Tymczasem dorosły pełniąc rolę matki lub ojca nie tylko kreuje rozwój dziecka, ale doświadcza w związku z tym siebie jako autora opieki i wychowania. Istotne w tym kontekście są jego przeżycia związane z autopercepcją, samooceną, tożsamością rodzicielską, systemem przekonań i wartości. Tworzą one wymiar intrapsychiczny, który znacząco dopełnia wspomniany aspekt międzyosobowy, pełniąc funkcję regulacyjną wobec działań podejmowanych wobec dziecka (Bakiera, 2021).

Rodzicielstwo, ujmowane w aspekcie interpersonalnym i intrapsychicznym, zmienia się w cyklu rozwojowym rodziny, a osiągnięcie dorosłości przez dziecko (lub narodziny pierwszego wnuka) można traktować jako wyodrębnienie się nowej rodziny (tzw. rodziny prokreacji), co zapoczątkowuje kolejny cykl rozwojowy. W periodyzacji życia rodzinnego powszechnie przyjmuje się istnienie okresów wyznaczonych wiekiem (okresem rozwojowym) najstarszego dziecka i doświadczeniami rodzicielskimi. Przekonanie o występowaniu faz preparentalnej, parentalnej i postparentalnej budzi jednak wątpliwości, ze względu na możliwą konkluzję o istnieniu okresu porodzicielskiego w cyklu rozwoju rodziny. Czy przekształcenie relacji asymetrycznych w symetryczne oznacza utratę statusu rodzica? Czy dorośli przestają być rodzicami, gdy ich dziecko się usamodzielnia? Odpowiedzi na te i inne pytania warto odnieść do wyników badań, które świadczą o silych i złożonych relacjach rodziców i ich dorosłych dzieci (Fingerman, 2001; Petren i in., 2019; Rastogi, 2002; Szyszka, 2021).

Odwołując się do epigenetycznych ram rozwoju indywidualnego przedstawionych przez Erika Eriksona (2002) oraz koncepcji cyklu życia rodziny (Carter i McGoldrick, 2005; Duvall, 1977; Haley, 1999; Pratt i Fiese, 2004; Ziemska, 2001), w wykładzie podjęta zostanie analiza współzależności funkcjonowania rodziców oraz ich dzieci z perspektywy normatywnych i pozanormatywnych doświadczeń w rodzinie nuklearnej i rozszerzonej.

dr hab. Lucyna Bakiera, prof. UAM, mgr Joanna Matuszczak-Świgoń

Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Psychometryczne właściwości polskiej wersji Parental Stress Scale

Skala Rodzicielstwa jako Obciążenia ujmuje doświadczanie rodzicielstwa na kontinuum: od rodzicielstwa jako źródła siły do rodzicielstwa jako źródła obciążenia. Skala została stworzona w 1995 roku przez Berry i Jones (uzyskano zgodę na polską adaptację skali). Pozytywne aspekty rodzicielstwa obejmują korzyści emocjonalne (miłość, przyjemność, szczęście, radość, satysfakcja) oraz poczucie wzbogacenia i rozwoju osobistego. Negatywne elementy dotyczą ograniczeń, poczucia utraty kontroli nad swoim życiem oraz kosztów i wymagań związanych z czasem, energią, pieniędzmi. Skala odznacza się dobrą rzetelnością, spójność wewnętrzną oryginalnego kwestionariusza mierzona za pomocą współczynnika α -Cronbacha wyniosła 0,83. Rzetelność powtarzalności testu wyniosła 0,81 po upływie sześciu tygodni. Badanie, którego celem było sprawdzenie psychometrycznych właściwości polskiej wersji PSS zostało przeprowadzone online w okresie od sierpnia 2019 do sierpnia 2021 roku. W badaniu wzięło udział 250 rodziców, w tym 126 matek (50,4%) i 124 ojców (49,6%), którzy mieli minimum jedno dziecko poniżej 18. roku życia. Przeprowadzono analizę rzetelności oraz analizę czynnikową. Aspekt zbieżny trafności teoretycznej polskiej wersji PSS zweryfikowano przeprowadzając analizę korelacji wyników uzyskanych w polskiej wersji PSS z wynikami następujących skal: Inwentarz Stresu Rodzicielskiego (PSI-3-SF), Kwestionariusz oceny jakości życia (SF-36v2) oraz Skala Prężności Rodzinnej (FRAS-PL). Trafność kryterialna została oceniona na podstawie współczynników korelacji uzyskanych wyników w polskiej wersji PSS z wynikami Skali Odczuwanego Stresu (PSS-10). Podsumowując, wyniki przeprowadzonych analiz sugerują, że omawiane narzędzie do pomiaru doświadczenia rodzicielskiego jako źródła obciążenia ma w polskiej wersji językowej zadowalające parametry psychometryczne.

Słowa kluczowe: obciążenie rodzicielskie, psychometryczne właściwości, stres rodzicielski, adaptacja

mgr Aleksandra Banach, dr hab. Katarzyna Wałęcka- Matyja, prof. UŁ

Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki

Rola wartości rodzinnych w kształtowaniu jakości relacji interpersonalnej dorosłych rodzeństw

Analizy psychologiczne obejmujące wielowymiarową charakterystykę funkcjonowania polskiego społeczeństwa w ostatnich dekadach, pozwalają zauważyć zmiany w zakresie systemu wartości. Wiele współczesnych rodzin konfrontuje się z konfliktem pomiędzy wartościami wspólnoty i autonomii, na znaczeniu zyskuje indywidualizm. Celem badania jest wskazanie wartości rodzinnych dominujących w wyborach badanych oraz zbadanie związków tych wartości z relacjami dorosłych rodzeństw, z uwzględnieniem kryterium wieku i płci. W badaniu wzięły udział 234 dorosłe osoby, w dwóch podokresach dorosłości, wczesnej i średniej ($M = 35$; $SD = 9$, 128), w tym 150 kobiet ($n = 150$). Do badania wykorzystano narzędzia samoopisowe : Skala Familizmu, Kwestionariusz Relacji Dorosłych rodzeństw oraz ankieta socjodemograficzna. W wyniku analiz wykazano, że najwyżej cenionymi wartościami rodzinnymi były Indywidualizm, Wsparcie rodzinne i Szacunek. Tradycyjne wartości rodzinne łączą się z większym nasileniem Ciepła w relacjach dorosłych rodzeństw. Konflikt łączy się z wartościami indywidualistycznymi. Zmienne społeczno-demograficzne również różnicowały badanych w zakresie wyznawanych wartości rodzinnych. Kobiety najwyżej ceniły Indywidualizm, mężczyźni Sukces materialny i osiągnięcia oraz Szacunek. Może to wskazywać na zmiany, dokonujące się obecnie w rodzinach, w zakresie ról pełnionych przez kobiety i mężczyzn.

Słowa kluczowe: familizm, indywidualizm, kolektywizm, relacje dorosłych rodzeństw

Monika Baryła-Matejczuk¹, Ferrer-Cascales R.², Albaladejo-Blázquez N.², Ruiz-Robledillo N.², Costa-López, B.², Sánchez-SanSegundo M.², Fernández-Alcántara M.², Rubio-Aparicio M.², Lillo-Crespo M.², Fabiani M.³

¹ Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie,

² Unwersytet Alikante, Hiszpania

³ niezależny badacz, Włochy

Style wychowania a wrażliwość przetwarzania sensorycznego – systematyczny przegląd literatury

Wrażliwość przetwarzania sensorycznego to cecha temperamentu, której wysokie nasilenie charakteryzuje około 30% społeczeństwa. Badania potwierdzają, że osoby wysoko wrażliwe odbierają i przetwarzają informacje i bodźce z otoczenia intensywniej i głębiej niż inni. Osoby należące do tej grupy są bardziej wrażliwe zarówno na pozytywne, jak i negatywne doświadczenia. Wyniki dotychczas prowadzonych badań wyraźnie pokazują, że dla osób bardzo wrażliwych środowisko, w którym się rozwijają, ma szczególne znaczenie.

Celem plakatu była analiza dotychczas przeprowadzonych badań, które podejmowały znaczenie stylów wychowania i dziecięcych doświadczeń w kontekście wysokiej wrażliwości. W oparciu o istniejące już dowody naukowe na plakacie zaprezentowane zostaną wyniki badań przeprowadzone z wykorzystaniem systematycznego przeglądu literatury (PRISMA). Przyjęte strategie wyszukiwania obejmowały bazy: PubMed, ScienceDirect i Scopus, nie wprowadzono ograniczeń czasowych co do roku publikacji badań. Jako kryteria włączenia przyjęto: (I) artykuły, które były dostępne w pełnym tekście i napisane w języku hiszpańskim lub angielskim; (II) artykuły podejmujące zagadnienie stylów wychowawczych dzieci bardzo wrażliwych; (III) artykuły oparte na doświadczeniach z dzieciństwa osób wysoko wrażliwych, zaś kryteriami wykluczenia były: (I) artykuły niezwiązane z tematem badania; (II) artykuły będące recenzjami lub metaanalizami; oraz (III) dokumenty będące streszczeniami z konferencji.

W sumie zidentyfikowano 382 artykuły. Po usunięciu artykułów powtarzających się (n = 15), kolejne 356 artykułów usunięto zgodnie z różnymi kryteriami wykluczenia. Ostatecznie w przeglądzie uwzględniono 6 artykułów. W efekcie sformułowano wnioski i rekomendacje dotyczące wsparcia wysoko wrażliwych dzieci w ich najbliższym otoczeniu.

Słowa kluczowe: wysoka wrażliwość, wrażliwość środowiskowa, wrażliwość przetwarzania sensorycznego, style wychowania, systematyczny przegląd literatury,

Osobowościowe korelaty wrażliwości środowiskowej w grupie polskich licealistów

Wrażliwość środowiskowa (ang. Environmental Sensitivity) definiowana jest jako zdolność do rejestrowania, a następnie przetwarzania bodźców zewnętrznych (Pluess, 2015). Jest jedną z najbardziej podstawowych cech indywidualnych i można ją zaobserwować u większości gatunków (Pluess i in., 2018). Zgodnie z założeniami koncepcji (zob. między innymi Pluess, 2015; Pluess i in., 2018; Greven i in., 2019) zarówno ludzie, jak i zwierzęta zaprogramowane są do tego, by postrzegać, przetwarzać, reagować i dostosowywać się do określonych warunków środowiska: pozytywnych i negatywnych. Wiele badań w Europie zachodniej powiązało wrażliwość środowiskową i jej trzy komponenty (tj. niski próg wrażliwości sensorycznej [LST], łatwość wzbudzenia [EOE] i wrażliwość estetyczną [AES]) z cechami osobowości Wielkiej Piątki, wskazując jednocześnie, że czynniki kulturowe mogą mieć znaczenie dla tej relacji.

Aby zweryfikować hipotezę o związku pomiędzy wymienionymi zmiennymi w grupie polskich adolescentów, badaniami objęto licealistów (N=428). Uczniowie uzupełniali polskie adaptacje skal: Highly Sensitive Child (HSC) i Big Five Questionnaire-Children (BFQ-C). Analizy korelacji wykazały, że wrażliwość środowiskowa koreluje dodatnio z neurotyzmem, introwersją i ugodowością, AES ma słabą korelację z każdą z mierzonych cech osobowości, podczas gdy LST był skorelowany ujemnie z ekstrawersją, a dodatnio ugodowością i neurotycznością, zaś EOE ujemnie z ekstrawersją, sumiennością i otwartością, a dodatnio z neurotycznością.

Słowa kluczowe: wrażliwość środowiskowa, Wielka Piątka, wysoka wrażliwość, wysoko wrażliwe dziecko, wrażliwość przetwarzania sensorycznego

dr hab. Łucja Bieleninik, prof. UG

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Wpływ efektywności muzykoterapii na więź emocjonalną, zdrowie psychiczne rodziców i rozwój wcześniaków: wyniki międzynarodowego badania LongSTEP

Wcześniejsze badania eksperymentalne wskazały pozytywne efekty muzykoterapii dla wcześniaków i ich rodziców. W 2018 roku Polska jako jeden z pięciu krajów obok Norwegii, Izraela, Kolumbii oraz Argentyny przystąpiła do udziału w międzynarodowym projekcie zwanym LongSTEP (Longitudinal study of music therapy's effectiveness for premature infants and their caregivers: International randomized trial). Celem projektu była m.in. ocena efektywności muzykoterapii na więź emocjonalną, zdrowie psychiczne rodziców i rozwój wcześniaków.

W randomizowanym kontrolowanym badaniu klinicznym prowadzonym na 8 oddziałach neonatologicznych w 5 krajach zrekrutowano 213 wcześniaków (urodzonych poniżej 35 t.c.) i ich rodziców, z których 108 losowo przydzielono do standardowej opieki, a 105 do grupy z muzykoterapią. Muzykoterapia obejmowała 3 sesje tygodniowo w szpitalu przez okres hospitalizacji dziecka i 7 sesji po wypisie ze szpitala przez 6 miesięcy. Interwencja prowadzona była przez rodziców przy wsparciu muzykoterapeuty. Głównym wynikiem była więź emocjonalna mierzona za pomocą kwestionariusza Postpartum Bonding Questionnaire. Poboczne wyniki obejmowały lęk rodziców, stres rodzicielski, depresję matki, rozwój psychoruchowy i społeczno-emocjonalny dziecka i hospitalizację. Zbadaliśmy różnice między grupami mierzonymi na koniec interwencji (6 miesięcy) i pół roku po zakończeniu interwencji (12 miesięcy) przy użyciu ANCOVA.

Wyniki projektu wskazały na brak istotnie statystycznych różnic w zakresie weryfikowanych zmiennych pomiędzy grupą kontrolną a grupą kliniczną. Istnieje jednak potrzeba prowadzenia rygorystycznych metodologicznie badań z naciskiem na długoterminowe obserwacje.

Słowa kluczowe: muzykoterapia, wcześniaki, więź emocjonalna, RCT

dr hab. Agata Błachnio, prof. KUL, dr hab. Aneta Przepiórka, dr Andrzej Cudo,
dr hab. Bogusława Lachowska, prof. KUL, mgr Marek Marzel, mgr Karolina Janik

Instytut Psychologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski

Funkcjonowanie rodziny, zaspokojenie potrzeb i wsparcie społeczne a uzależnienie od nowych mediów wśród uczniów szkół średnich i studentów

W ostatnich latach korzystanie z nowych mediów stało się bardzo popularne, zwłaszcza wśród młodych ludzi. Ma to ogromny wpływ na wiele aspektów życia indywidualnego i społecznego. Negatywnym skutkiem popularności nowych mediów jest uzależnienie od nich. Celem pracy było zbadanie związków uzależnienia od nowych mediów z funkcjonowaniem rodziny, wsparciem społecznym, postrzeganym wsparciem online oraz zaspokajaniem potrzeb wśród uczniów szkół średnich i studentów.

Próba składała się z 1 487 osób w wieku od 15 do 25 lat ($M = 19,16$, $SD = 2,32$). Wykorzystano: Skalę Oceny Rodziny FACES IV (SOR), Listę Oceny Wsparcia Interpersonalnego (ISEL), Skalę Spostrzeganego Wsparcia Online, Skalę Zaspokojenia Potrzeb, Skalę Uzależnienia od Facebooka oraz Skalę Phubbingu. Badanie wykazało, że im bardziej relacje z członkami rodziny i wsparcie otrzymywane w środowisku społecznym pozwalały jednostkom na zaspokojenie ich potrzeb, tym słabszy był wpływ środowiska sprzyjającego uzależnieniu od Facebooka. Im bardziej potrzeby danej osoby są zaspokajane dzięki jej aktywności na Facebooku, tym bardziej będzie się ona angażować w korzystanie z Facebooka.

Słowa kluczowe: funkcjonowanie rodziny, satysfakcja z potrzeb, wsparcie społeczne, uzależnienie od nowych mediów, młodzież, młodzi dorośli

dr Judyta Borchet

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Rozpowszechnienie i charakterystyka parentyfikacji w grupie polskich adolescentów

Parentyfikacja to złożony, wieloczynnikowo uwarunkowany oraz wielowymiarowy proces rodzinny, który charakteryzuje się odwróceniem ról między dziećmi a ich rodzicami.

Wystąpienie prezentuje część szerszego badania, które dotyczyło rozpowszechnienia parentyfikacji wśród polskich adolescentów. Celem niniejszego badania była eksploracja parentyfikacji wśród polskich adolescentów z uwzględnieniem podziału na 3 grupy wiekowe: wczesnych (12-14 lat), średnich (15-17) i późnych adolescentów (18-21). W badaniu udział wzięło 47 984 adolescentów w wieku od 12 do 21 lat ($M = 15.60$; $SD = 1.98$; dziewczęta 52.7%, chłopcy 47.3%). Do pomiaru parentyfikacji wykorzystano Kwestionariusz Parentyfikacji dla Młodzieży (KPdM), który wyróżnia następujące podskale: instrumentalna parentyfikacja skierowana na rodziców, instrumentalna parentyfikacja skierowana na rodzeństwo, emocjonalna parentyfikacja skierowana na rodziców, emocjonalna parentyfikacja skierowana na rodzeństwo, poczucie niesprawiedliwości oraz zadowolenie z roli pełnionej w rodzinie.

Analizowane różnice między grupami wykazały, że wysoka instrumentalna parentyfikacja skierowana na rodziców i rodzeństwo najczęściej występowała w grupie późnych adolescentów. W przypadku parentyfikacji emocjonalnej różnice międzygrupowe były trudne do zinterpretowania. Ponadto, różnice międzygrupowe o dużej wielkości efektu uzyskano w odniesieniu do poziomu poczucia niesprawiedliwości i zadowolenia z roli pełnionej w rodzinie. Im starsi byli uczestnicy, tym mniej byli zadowoleni z pełnionych przez siebie ról rodzinnych i deklarowali większe poczucie niesprawiedliwości.

Wyniki te mogą sugerować, że w kontekście parentyfikacji instrumentalnej kultura może być czynnikiem ochronnym. Jednakże, ochronny wpływ kultury nie działa w sytuacji parentyfikacji emocjonalnej. Uwagę zwraca też wysokie poczucie niesprawiedliwości w grupie późnych adolescentów. Mimo tego, że raportowane przez młodzież poczucie niesprawiedliwości może być związane z konfliktem międzypokoleniowym oraz procesem budowania tożsamości, należy zwrócić uwagę na to, że młodzi ludzie, którzy zgłaszają, że czują się bardzo obciążeni i niesprawiedliwie traktowani w swoich domach, mogą być potencjalnymi ofiarami zaniedbania. Z tego powodu grupa ta może wymagać wzmożonej uwagi psychologów-praktyków (np. w uniwersyteckich centrach pomocy psychologicznej) oraz podczas badań nad procesem parentyfikacji.

Słowa kluczowe: parentyfikacja, późna adolescencja, prevalence study

dr hab. Danuta Borecka-Biernat, prof. UW

Instytut Psychologii, Uniwersytet Wrocławski

Młodzież w obliczu sytuacji konfliktu społecznego. Rodzinne uwarunkowania unikowej strategii radzenia sobie

Celem badań było poszukiwanie rodzinnych wyznaczników strategii unikowego radzenia sobie młodzieży w sytuacji konfliktu społecznego. W badaniach posłużono się Skalą Postaw Rodzicielskich (SPR) M. Plopy, Kwestionariuszem do badania strategii radzenia sobie rodziców w sytuacji konfliktu społecznego (SRwSK) D. Boreckiej-Biernat i Kwestionariuszem do badania strategii radzenia sobie młodzieży w sytuacji konfliktu społecznego (KSMK) D. Boreckiej-Biernat. Przebadano grupę 468 dziewczynek i 425 chłopców w wieku 13-15 lat.

Badania wykazały, że unikowy sposób reagowania młodzieży na napięcie emocjonalne, powstający w sytuacji konfliktu społecznego, kształtują nieprawidłowe postawy wychowawcze rodziców wobec dorastających dzieci oraz dostarczanie przez rodziców modelu unikowego radzenia sobie w sytuacji konfliktu społecznego.

Słowa kluczowe: młodzież, postawa wychowawcza rodziców, strategia unikowego radzenia sobie, sytuacja konfliktu społecznego

Magdalena Bzoma, dr Dorota Godlewska-Werner

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Udział rodziców i dziadków w wyborze zawodu a wypalenie zawodowe wśród lekarzy

Jak pokazuje wiele badań i raportów wypalenie zawodowe dotyka coraz większej liczby pracowników młodszych. Wśród lekarzy brytyjskich odsetek ten sięga 31-54%. Podobnie sytuacja wygląda w Polsce, Ośrodek Studiów, Analiz i Informacji Naczelnej Izby Lekarskiej w raporcie z 2013 mówi o więcej niż 1/3. Bańka wśród rodzinnych zmiennych wpływających na wybór zawodu wymienia m.in. pozycję zawodową rodziców, zawodowe tradycje rodzinne czy aspiracje życiowe i zawodowe rodziców w stosunku do swoich dzieci. Te oczekiwania i doświadczenia związane z percepcją zawodu mogą determinować wystąpienie objawów wypalenia zawodowego w przyszłości.

Badanie miało charakter pilotażowy i celem była odpowiedź na pytanie, jaki jest związek między źródłem motywacji do wykonywania zawodu lekarza w oparciu o doświadczenia i oczekiwania rodziny oraz związek między zawodem wykonywanym przez rodziców a wypaleniem zawodowym.

W badaniu wzięło udział 40 lekarzy z Gdańska. Metody: wykorzystano Kwestionariusz Wypalenia Zawodowego Maslach oraz autorską ankietę zawierającą metryczkę i pytania dotyczące motywów wyboru zawodu lekarza i zaznaczenie, czyją opinią kierowano się podczas podejmowania decyzji.

Analizy statystyczne wykazały, że istnieje związek pomiędzy wyczerpaniem emocjonalnym a deklaracją badanych osób, że wybór zawodu lekarza był przypadkowy. Nie wystąpiła zależność pomiędzy oczekiwaniami rodziców wobec wyboru zawodu a wypaleniem. Na poziomie tendencji można zauważyć ujemny związek między wyczerpaniem emocjonalnym a uwzględnieniem opinii dziadków. Badani, których co najmniej jeden z rodziców wykonuje zawód lekarza charakteryzują się istotnie niższym nasileniem depersonalizacji w porównaniu do osób, których rodzice wykonują inne zawody. Podobnie jest w przypadku wyczerpania emocjonalnego na poziomie tendencji. Potwierdza to znaczenie modelu zawodowych tradycji rodzinnych.

Słowa kluczowe: wypalenie zawodowe, rodzice, dziadkowie, lekarze, zawodowe tradycje rodzinne

mgr Paweł Ciesielski

Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Walidacja Kwestionariusza Postaw Wobec Osób Bezdziethnych z Wyboru

Dobrowolna bezdziethność jest tematem, który od niedawna interesuje badaczy. Jeszcze w XX wieku wiele badań eksplorowało bezdziethność z wyboru w kategoriach patologii, jednak aktualnie widziana jest ona jako jedna z możliwych dróg rozwoju człowieka. Mimo tego, osoby bezdziethne z wyboru są postrzegane negatywnie – uważa się je za mniej atrakcyjne i uczciwe, w pracy bezdziethni z wyboru otrzymują niższe stanowiska i pensje, a także nie przydziela się im urlopu w dni świąteczne. Co więcej decyzję o nieposiadaniu dzieci rozpatruje się w kategoriach niedojrzałej i/lub tymczasowej.

W celu badania negatywnych postaw wobec osób bezdziethnych z wyboru stworzone zostało nowe narzędzie, Kwestionariusz Uprzedzeń Wobec Osób Bezdziethnych z Wyboru. Narzędzie składa się z 14 itemów, do których uczestnicy badania ustosunkowują się na 5-stopniowej skali. Kwestionariusz ma na celu określenie natężenia uprzedzeń u osoby badanej (rozumianych jako negatywna postawa wobec grupy, składająca się z emocji wobec OBW, przekonań poznawczych i skłonności behawioralnych). Kwestionariusz sprawdzono za pomocą badania walidacyjnego ($n = 217$), w którym potwierdzono trafność narzędzia (za pomocą macierzy korelacji z seksizmem ($r = ,57$) oraz dehumanizacją osób bezdziethnych z wyboru ($r = ,57$), a także metodą analizy różnic międzygrupowych między osobami które mają lub chcą mieć dzieci, a osobami bezdziethnymi z wyboru ($t = 9.18, p < ,001$). Rzetelność narzędzia również została potwierdzona (rzetelność wewnętrzna $\alpha = ,89$; rzetelność test-retest $r = ,92$). Właściwości psychometryczne narzędzia zostały potwierdzone w trakcie badania co pozwala na jego użycie w przyszłych projektach dotyczących uprzedzeń wobec osób które nie chcą mieć dzieci.

Słowa kluczowe: bezdziethność z wyboru, konstrukcja kwestionariusza, uprzedzenia

dr Maria Finogenow

Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki

Nowe związki uczuciowe osób w okresie późnej dorosłości – analiza wybranych aspektów funkcjonowania psychologicznego

Badania nad relacjami uczuciowymi, bliskimi związkami dotyczą głównie osób młodych. Natomiast w odniesieniu do osób starszych problematyka ta jest często marginalizowana, bądź analizowana w kontekście wieloletniego związku lub jego utraty. Decyzje osób starszych o zaangażowaniu w nowe relacje intymne niejednokrotnie objęte są tabu, spotykają się z niechęcią i niezrozumieniem osób bliskich (rodzin). Celem prezentowanych badań jest analiza wybranych aspektów funkcjonowania psychologicznego osób w okresie późnej dorosłości, które zdecydowały się stworzyć nowy związek intymny. Sprawdzano, czy charakter związku (nowy bądź wieloletni), a także bycie w związku lub jego brak różnicują doświadczane emocje, poczucie samotności, satysfakcję z życia. Weryfikowano także, czy charakter związku różnicuje satysfakcję ze związku, poczucie bliskości oraz więzi w relacji. Analizowano również, czy zadowolenie z aktualnego związku wśród osób w nowych relacjach różni się od zadowolenia z wcześniejszej, wieloletniej relacji.

Przebadano 120 osób w wieku 60-74 lat, w trzech grupach: osoby, które po długoletnim związku zdecydowały się wejść w nowy związek, osoby będące w długoletnim związku oraz osoby samotne. Wśród narzędzi badawczych zastosowano: Skalę Satysfakcji z Życia (SWLS); Skalę do pomiaru poczucia samotności De Jon Gierveld (DJGLS); Jednowymiarową Skalę Bliskości Interpersonalnej (JSBI); Skalę Więzi Małżeńskiej oraz Couples Satisfaction Index (CSI- 32). Uzyskane rezultaty wskazują na istotne różnice między grupami w zakresie poczucia samotności, częstotliwości doświadczania emocji pozytywnych oraz siły więzi w relacji. Wykazano także, że seniorzy będący w nowych relacjach wyżej oceniają satysfakcję z nowego związku w porównaniu do satysfakcji z wcześniejszego, wieloletniego związku. Uzyskane wyniki wskazują także, że różnica w ocenie poprzedniego związku między osobami w nowej relacji a osobami samotnymi zależy od płci badanych.

Słowa kluczowe: starość, związki intymne, zadowolenie ze związku

Uzależnienie od różnych substancji psychoaktywnych jako konsekwencja (nie)radzenia sobie adolescentów z trudnymi relacjami w rodzinie.

Relacje rodzinne towarzyszą człowiekowi od momentu poczęcia, odgrywając istotną rolę w rozwoju biopsychospołecznym, zachowaniu zdrowia psychicznego i somatycznego oraz kształtowaniu się jakości życia każdego jej członka przez całe jego życie. Stanowią one ważne źródło wsparcia społecznego. Pozytywne i wspierające relacje rodzinne pomagają w pokonywaniu napotykaných trudności, przyczyniają się do budowania pozytywnego obrazu samego siebie, dają poczucie bezpieczeństwa, kompetencji i sprawstwa, zaspakajają potrzeby emocjonalne, opiekuńcze, materialne, edukacyjne, duchowe, zachęcając do podążania w kierunku samorealizacji, co przekłada się na formowanie poczucia sensu i wartości życia podmiotu. Trudne, odrzucające, przemocowe czy zerwane relacje rodzinne ograniczają nawiązanie bezpiecznych więzi, osłabiają poczucie własnej wartości, obniżają poczucie sensu życia i wzmagają w człowieku poczucie niezrozumienia i osamotnienia. Brak pozytywnych wzorców wychowawczych, poczucia bezpieczeństwa, niska samoocena, alienacja mają szczególne znaczenie w okresie dzieciństwa i adolescencji, kiedy rozwój jednostki jest najbardziej intensywny i jednocześnie narażony na negatywne oddziaływania świata wewnętrznego i zewnętrznego. Może to prowadzić do sięgania po różnego rodzaju używki i substancje psychoaktywne, powodujące uzależnienie i zagrożenie zdrowia i życia. Niekonstruktywne sposoby radzenia sobie z odrzuceniem przez najbliższych zostaną pokazane na przykładzie dwóch rodzin w formie studiów przypadków.

Słowa kluczowe: adolescent, uzależnienie, relacje międzypokoleniowe

dr Karolina Głogowska, dr Ewa Wojtynkiewicz

Wydział Psychologii, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Przywiązanie a problemowe korzystanie z internetu wśród młodzieży

Istnieje wiele dowodów na związek między brakiem ufności przywiązaniowej a nadużywaniem substancji psychoaktywnych (Schindler, 2019), również wśród młodzieży. Podobne zależności pojawiają się w kontekście problematycznego korzystania z internetu przez osoby z pozabezpiecznymi wzorcami przywiązania, choć badań w tym zakresie jest jeszcze niewiele. Celem prezentowanych badań było określenie związków między wymiarami przywiązania (niepokojem i unikaniem) a problemowym korzystaniem z internetu wśród młodzieży, z uwzględnieniem ich płci oraz wieku.

W badania wzięło udział 115 uczniów (63% dziewcząt) w wieku od 11 do 19 lat ($M = 15,90$, $SD = 2,63$). Zebrano informacje dotyczące danych socjodemograficznych, wymiarów przywiązania (Inwentarz Doświadczeń w Bliskich Związkach dla Specyficznych Relacji (ECR-RS) oraz problemowego korzystania z internetu (Test Problematycznego Używania Internetu, TPUI). Badanie przeprowadzone zostało online. Wyniki pokazały, że im wyższy obserwujemy poziom niepokoju przywiązaniowego wśród osób badanych, tym wyższy jest ich poziom nałogowego uwikłania w internet. Nie odnotowano istotnych relacji pomiędzy unikaniem a problematycznym używaniem internetu. Pogłębione analizy uwzględniające obiekt relacji (matka, ojciec, rówieśnicy), a także wiek i płeć badanych wskazują jednak na bardziej skomplikowany charakter relacji. W dyskusji autorki odniosą się do uzyskanych wyników i wskażą dalsze kierunki badań.

Słowa kluczowe: wymiary przywiązania; uzależnienia behawioralne; adolescencja

dr hab. Iwona Grzegorzewska, prof. UZ

Instytut Psychologii, Uniwersytet Zielonogórski

Rodzicielstwo a rozwój osobowości u dzieci i młodzieży- perspektywa psychopatologii rozwojowej

W praktyce klinicznej, zarówno psychiatrycznej jak i psychologicznej coraz częściej spotyka się rodziny, które, gdy zgłaszając u nastoletnich dzieci problemy i zaburzenia psychiczne jednocześnie relacjonują swoją własną bezradność i cierpienie. Poczucie bezsilności w kontakcie z tego typu pacjentami dotyka także specjalistów, którzy raportują nieskuteczność podejmowanych działań terapeutycznych i leczniczych. Coraz większa wiedza na temat nieprawidłowego rozwoju osobowości u dzieci i młodzieży doprowadziła do pogłębienia zrozumienia roli zintegrowanych czynników biopsychospołecznych w wyjaśnianiu mechanizmów kształtowania się nieprawidłowości w tym obszarze. W wystąpieniu poruszone zostaną zagadnienia związane zarówno z normatywnym jak i patologicznym rozwojem osobowości u dzieci i młodzieży w kontekście roli rodziców i jakości sprawowanej przez nich funkcji rodzicielskich. Poruszone zostaną problemy związane z kształtowaniem się więzi, rozwojem Ja i budowaniem samoregulacji emocjonalno-behawioralnej z perspektywy czynników chroniących jak i czynników ryzyka (np. nieprawidłowa jakość rodzicielstwa, style rodzicielskie, zaburzenia psychiczne rodzica). Zarysowane także zostaną strategie profilaktyczne i interwencyjne.

Słowa kluczowe: rodzina, trauma, przywiązanie, samoregulacja, borderline, dzieci i młodzież

mgr Magdalena Hardt

Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Pierwszy rok macierzyństwa - beztroška czy zmaganie? Badania stresu rodzicielskiego matek niemowląt.

Pierwszy rok życia dziecka stanowi szczególny okres w funkcjonowaniu matki. Z jednej strony jest to czas dużych obciążeń. Wynikają one m.in. z konieczności wypełniania potrzeb niemowlęcia, niedoborów snu, zmian w pełnionych rolach życiowych, zmian w funkcjonowaniu związku intymnego. Z drugiej strony jest to czas intensywnego rozwijania się nowej relacji, wchodzenia w często upragnioną rolę, tworzenia fundamentów funkcjonowania nowego człowieka. Czynnikiem, który może odzwierciedlać perspektywę postrzegania poziomu obciążeń tego okresu przez matkę, jest stres rodzicielski. Nasila się on, gdy wymagania związane z pełnieniem roli rodzicielskiej przerastają dostępne rodzicowi zasoby. Dla jego intensywności mają znaczenie cechy dziecka i cechy rodzica, a także znaczące wydarzenia życiowe. Nasilenie stresu rodzicielskiego może skutkować dysfunkcyjnym pełnieniem roli przez rodzica. Ma także związek z trudnościami w funkcjonowaniu psychicznym dziecka i rodzica, w pogorszeniu jakości związku między rodzicami.

Podjęto badania, których celem było określenie nasilenia stresu rodzicielskiego w grupie matek niemowląt w wieku 9-12 miesięcy rozwijających się w sposób typowy. Poszukiwano również czynników powiązanych z poziomem stresu rodzicielskiego - wśród wyróżnionych cech dziecka (m.in. temperament), cech matki oraz znaczących wydarzeń w biegu ich życia. Badania przeprowadzone w grupie 80 matek, w trakcie pandemii COVID-19. Użyto m.in. Inwentarza Stresu Rodzicielskiego PSI-4. W trakcie referatu zostaną przedstawione wyniki badania, tj. poziom nasilenia stresu rodzicielskiego w badanej grupie oraz czynniki istotnie z nim powiązane. Pozwoli to na odpowiedź na pytanie postawione w tytule wystąpienia - jak matki niemowląt postrzegają poziom obciążenia w tym okresie oraz od czego może zależeć ich ocena. Wyniki badań będą też podstawą do wyciągania wniosków dotyczących potrzeby wsparcia matek niemowląt.

Słowa kluczowe: stres rodzicielski, niemowlęctwo, temperament

dr Michalina Iłska, dr Anna Kołodziej-Zaleska, dr Anna Brandt-Salmeri

Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Zdrowie psychiczne ciężarnych w pierwszym roku pandemii COVID-19

Z medycznego i psychologicznego punktu widzenia ciąża jest niezwykle dynamicznym okresem przynoszącym szereg głębokich zmian na poziomie biologicznym i psychologicznym. Dlatego też można powiedzieć, że kobiety w ciąży są grupą szczególnie narażoną na stres, a bezprecedensowa sytuacja pandemii sprawiła, że muszą sobie radzić z dodatkowym obciążeniem, jakim jest tzw. stres pandemiczny. Dystans społeczny, niestabilność finansowa, problemy zdrowotne związane z ciążą i ograniczenia związane z opieką prenatalną to tylko niektóre z wielu czynników, które mogą niekorzystnie wpływać na kobiety w ciąży i ich przygotowanie do porodu.

Celem pracy była ocena różnych wyznaczników zdrowia psychicznego u kobiet w ciąży podczas pierwszej, drugiej i trzeciej fali pandemii COVID-19 w Polsce oraz ich związku z czynnikami socjodemograficznymi i położniczymi, sytuacją życiową, czynnikami związanymi z COVID-19 oraz dwoma wymiarami stresu pandemicznego związanego z ciążą: przygotowaniem porodu i opieką i stres związany z infekcją. Przebadano łącznie 2485 ciężarnych kobiet rekrutowanych za pośrednictwem mediów społecznościowych w Polsce podczas pierwszej ($n=1079$), drugiej ($n=1109$) i trzeciej ($n=297$) fali pandemii COVID-19. Badanie obejmowało zmienne położnicze, czynniki związane z COVID-19 oraz wystandaryzowane testy psychologiczne: GAD-7 (lęk), PHQ-2 (depresja), NuPDQ (stres prenatalny), FOBS (lęk porodowy), OCD i PREPS (stres pandemiczny).

W trzech falach zaobserwowano pogorszenie zdrowia psychicznego u kobiet ciężarnych w czasie pandemii w stosunku do danych prepandemicznych. Zidentyfikowaliśmy poszczególne grupy kobiet, w tym te wskazane we wcześniejszych badaniach jako podatne na pogorszenie funkcjonowania w obszarze zdrowia psychicznego oraz te czynniki ryzyka, które są charakterystyczne dla pandemii COVID-19. Stres pandemiczny w ciąży przyczynia się do problemów ze zdrowiem psychicznym podczas pandemii COVID-19.

Słowa kluczowe: ciąża, zdrowie psychiczne, COVID-19

dr Sławomir Jabłoński

Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Doświadczenia naiwnego uczestnictwa w rozwoju kontroli hamowania u dzieci

Kontrola hamowania to jedna z podstawowych i najwcześniej rozwijających się funkcji wykonawczych. Umożliwia podejmowanie działań opartych na wyborze celu i sposobu jego realizacji oraz reguluje udział reakcji automatycznych w tych działaniach. Zwykle zakłada się ścisłą korelację rozwoju funkcji wykonawczych z dojrzewaniem mózgu. Tymczasem zgodnie z założeniami psychologii kulturowo-historycznej Lwa S. Wygotskiego ważną rolę odgrywają w tym procesie także doświadczenia społeczne. Szczególną pozycję zajmują wśród nich te, które Charles Fernyhough nazywa naiwnym uczestnictwem (*naïve participation*) dziecka w używaniu własnych funkcji psychicznych według kulturowego wzoru. Dla ich zaistnienia konieczna jest obecność i aktywność dorosłych opiekunów. Relacja łącząca opiekunów z dzieckiem stanowi bowiem podstawę wprowadzania go na kulturową ścieżkę realizacji własnych dążeń.

Celem referatu jest prezentacja zastosowania koncepcji doświadczeń naiwnego uczestnictwa do wyjaśnienia cyklu rozwoju kontroli hamowania, powtarzającego się w każdym z czterech okresów dzieciństwa. Cykl ten obejmuje kolejno dojrzewanie mózgu, kryzys rozwojowy i powstawanie kulturowych systemów kontroli hamowania.

Słowa kluczowe: kontrola hamowania, naiwne uczestnictwo, psychologia kulturowo-historyczna, rozwój psychiczny

dr hab. Iwona Janicka, prof. UŁ, dr hab. Katarzyna Walęcka-Matyja, prof. UŁ

Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki

WYKŁAD PLENARNY: Być w rodzinie i mieć rodzinę. Rodzina a zdrowie

Rodzina jest wartością uniwersalną, oczekiwaną i trudną do zastąpienia. Uznaje się ją za podstawowe i środowisko rozwoju człowieka, który jako dorosły zwykle dąży do założenia własnej rodziny. Zarówno rodzina generacji jak i prokreacji odgrywają kluczową rolę w życiu każdej jednostki. Dokonujące się zmiany społeczno-ekonomiczne modyfikują funkcjonowanie społeczeństw prowadząc jednocześnie do przeobrażeń rodziny. Psychologowie obserwują wiele nowych zjawisk jej dotyczących, szczególnie w zakresie systemu wartości. Coraz większego znaczenia nabiera indywidualizm, silne akcentowanie znaczenia samorealizacji, osiągnięć i szczęścia jednostki, przedkładanego ponad dobro rodziny. Wartość autonomii ogranicza wspólnotową, co zmienia obraz rodziny, zagrażając jej integracji i stabilności. Rezultaty dotychczasowych badań pokazują, że narusza to poczucie bezpieczeństwa jednostki, co może wpływać niekorzystnie na jej zdrowie. Jednocześnie podkreślają, że przedkładanie potrzeb rodziny, nad własne, może również przyczyniać się pogorszenia stanu zdrowia. Stąd celem badań była ocena wartości kolektywistycznych (Szacunek, Wsparcie rodzinne, Religia) oraz indywidualistycznych (Indywidualizm, Sukces materialny i osiągnięcia) a także ich znaczenia dla zdrowia. Zbadano 1480 dorosłych osób. Do badań zastosowano Skalę Familizmu, Kwestionariusz 4DSQ (Four-Dimensional Symptom Questionnaire) oraz ankietę demograficzną. Wnioski z przeprowadzonych analiz potwierdzają założenie o ochronnej roli wartości rodzinnych dla zdrowia jednostki.

Słowa kluczowe: rodzina, wartości rodzinne, zdrowie

mgr Kamil Janowicz

Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

(Nie)dostępność edukacji okołoporodowej dla mężczyzn w miastach wojewódzkich Polski

Wejście w rolę rodzicielską wiąże się z wieloma wyzwaniami zarówno dla każdego z rodziców osobno, jak i dla diady, którą tworzą. W ostatnich latach coraz więcej uwagi poświęca się edukacji okołoporodowej, której oferta stale się rozwija. Głównymi jej adresatami są jednak zazwyczaj kobiety. W niniejszym referacie przedstawione zostaną wyniki analizy oferty 210 szkół rodzenia w miastach wojewódzkich Polski pod kątem tego, w jakim stopniu mężczyźni mogą uczestniczyć w nich w różnych formach edukacji okołoporodowej. Dane zbierano wiosną 2021 roku. Analizę przeprowadziło sześcioro sędziów kompetentnych. Przed sędziowaniem właściwym przeprowadzono dwie tury szkolenia i sędziowania wstępnego, co pozwoliło na osiągnięcie wysokiej zgodności pomiędzy sędziami ($W\text{-Kendalla} = 0,80$).

Przeprowadzone analizy wykazały między innymi, że: 1) mężczyźni mogli uczestniczyć w kursie podstawowym tzw. „szkoły rodzenia” (refundowanym przez NFZ) tylko w 76% placówek (i to nie zawsze we wszystkich zajęciach); 2) raptem 34% placówek zezwalało na udział mężczyzn we wszystkich bezpłatnych zajęciach dodatkowych (w 16% placówek mogli uczestniczyć przynajmniej w części z nich); 3) zajęcia dedykowane stricte mężczyznom realizowane były w bardzo niewielkiej liczbie placówek (12%); 4) znikoma liczba materiałów publikowanych na stronach www placówek i ich profilach na Facebooku była adresowana do ojców. Przeprowadzone analizy pokazują, że mężczyźni mają znacznie mniejszy dostęp do edukacji okołoporodowej niż kobiety. Uzyskane wyniki zostaną przedyskutowane w odniesieniu do możliwych konsekwencji takiego stanu rzeczy dla procesu wchodzenia w rolę rodzicielską i optymalnego jej pełnienia w przyszłości, zarówno z perspektywy mężczyzny, jak i jego partnerki.

Słowa kluczowe: edukacja okołoporodowa, inicjacja rodzicielska, tranzycja do rodzicielstwa, ojcostwo, ciąża

mgr Kamil Janowicz

Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Związek intymny i rodzicielstwo w przewidywaniach „wyłaniających się” dorosłych na temat własnego przyszłego dorosłego życia.

Założenie rodziny i szczęśliwe życie rodzinne są jednym z istotnych celów życiowych młodych ludzi. Niewiele uwagi poświęcono dotychczas jednak predykcjom osób w okresie wyłaniającej się dorosłości nt. ich własnego przyszłego życia. W niniejszym referacie zaprezentowane zostaną wyniki dot. miejsca życia rodzinnego (związek intymny i rodzicielstwo) w wizji własnego dorosłego życia u „wyłaniających się dorosłych”. Analizie poddano także zależności pomiędzy wybranymi czynnikami podmiotowymi (m.in. wiek, płeć, wartości życiowe) a częstością odwoływania się w swojej wizji własnego dorosłego życia do obszarów związanych z rodzicielstwem i/ lub związkiem intymnym oraz szczegółowością tych przewidywań. W badaniu udział wzięło 299 osób w wieku od 17 do 27 lat. Analizie (z wykorzystaniem sędziów kompetentnych [zgodność ocen na etapie treningu: W-Kendalla = 0,90]) poddano wypowiedzi pisemne dot. przewidywań nt. własnego dorosłego życia. Dane dot. wartości życiowych zebrano za pomocą kwestionariusza PVQ-RR Schwartz.

Uzyskane wyniki wskazują na to, że odwołanie do związku intymnego znalazło się w wizji własnego dorosłego życia 60% osób, natomiast odwołanie do rodzicielstwa raptem u 46% badanych. W obu przypadkach częściej następowało to u kobiet i u osób znajdujących się na końcu wyłaniającej się dorosłości. Co więcej, „wyłaniający się” dorośli podawali w swoich przewidywaniach niewiele szczegółów nt. przyszłego związku, czy też rodzicielstwa (zdecydowanie mniej niż w odniesieniu do pracy zawodowej). Kobiety podawały ich jednak przeciętnie więcej niż mężczyźni. Wbrew przewidywaniom, nie zaobserwowano znaczących zależności pomiędzy szczegółowością przewidywań nt. rodzicielstwa i związku intymnego a wartościami „wyłaniających się” dorosłych.

Przeprowadzone analizy pokazują, że wielu „wyłaniających się” dorosłych nie odwołuje się w swoich przewidywaniach nt. dorosłego życia do kwestii związanych ze związkiem intymnym a nawet jeśli to robi, to wyobrażenia te są bardzo powierzchowne. Wyniki te zostaną poddane dyskusji m.in. w odniesieniu do regulacyjnej funkcji myślenia o własnej przyszłości w okresie wyłaniającej się dorosłości.

Słowa kluczowe: wizja własnego dorosłego życia, myślenie prospektywne, wyłaniająca się dorosłość, rodzicielstwo, związek intymny

mgr Adrianna Kaczuba, mgr Olga Zwardoń-Kuchciak

Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki

Motywy podejmowania zagranicznych wyjazdów zarobkowych wśród młodych dorosłych z doświadczeniem sezonowej emigracji rodziców - badania pilotażowe

Problematyka następstw doświadczenia w dzieciństwie sezonowej (czasowej) emigracji zarobkowej rodziców wydaje się być szerokim polem naukowej eksploracji. Dotychczasowe badania wskazują na m.in.: długotrwałe efekty psychologiczne u dzieci matek wyjeżdżających do pracy za granicę. Dzieci doświadczające emigracji matki, na wstępnym etapie edukacji miały kłopoty z nauką, a na późniejszym etapie rzadziej decydowały się na kontynuowanie nauki na studiach niż ich rówieśnicy, których rodzice nie wyjeżdżali zarobkowo. Perspektywa występowania takich trudności oraz brak dotychczasowych badań w tym zakresie, skłaniają do pochylenia się nad kwestią decyzji zawodowych jakie podejmują w dorosłości dzieci sezonowych emigrantów zarobkowych, również w kontekście ich gotowości do podejmowania zarobkowych wyjazdów zagranicznych.

Celem niniejszego badania jest weryfikacja motywów podjęcia zagranicznych wyjazdów zarobkowych w perspektywie koncepcji kotwic kariery. W badaniu wyróżniono dwie grupy: grupę badaną – składającą się z 96 osób (80% kobiet) z doświadczeniem sezonowej emigracji zarobkowej rodziców, oraz grupę kontrolną (127 osób; 79% kobiet), których rodzice nie emigrowali zarobkowo. 95% osób z grupy badanej (w grupie kontrolnej 93%), posiadało wykształcenie wyższe, bądź było w trakcie studiów, wśród nich 70% (w grupie kontrolnej 72%) była aktywna zawodowo. Do weryfikacji celów badania wykorzystano metryczkę ankiety dotyczącą m.in.: sytuacji zawodowej badanych, ich motywów podjęcia pracy, decyzji o ich własnej ewentualnej emigracji zarobkowej (pytania wykorzystujące 5-stopniową skalę Likerta). Do oceny wartości cenionych w pracy wykorzystano Kwestionariusz „Moja Kariera” Edgara Scheina w adaptacji Anny Paszkowskiej-Rogacz.

Uzyskane wyniki pokazują, że wśród głównych motywów potencjalnego zagranicznego wyjazdu zarobkowego w grupie osób badanych są: poprawa własnej sytuacji finansowej ($M = 4.59$), rozwój osobisty ($M = 4.21$) i zawodowy ($M = 4.14$) oraz zdobycie doświadczenia zawodowego ($M = 4.13$). W grupie tej korelacje między wybranymi motywami a badanymi kotwicami kariery zaobserwowano między:

- rozwojem osobistym a kotwicami przywództwa (0.383**) i usługami, poświęceniem dla innych (0.369**);
- rozwojem zawodowym a kotwicami przywództwa (0.366**), wyzwania (0.335*) oraz usługami (0.466**),
- zdobytym doświadczeniem zawodowym a kotwicami przywództwa (0.355**), wyzwania (0.346*) oraz usługami (0.310*),
- nawiązywaniem zagranicznych kontaktów a kotwicami przywództwa (0.485**), wyzwania (0.467**).

W grupie kontrolnej wśród głównych motywów wyjazdu odnotowano: poprawę własnej sytuacji finansowej ($M = 4.41$), rozwój osobisty ($M = 4.28$) i zawodowy ($M = 4.20$) oraz zdobycie doświadczenia zawodowego. Korelacje między wybranymi motywami a badanymi kotwicami kariery zaobserwowano w tej grupie między:

- rozwojem zawodowym a kotwicą wyzwania (0.347**);
- zdobytym doświadczeniem zawodowym a kotwicą wyzwania (0.275*)
- nawiązywaniem zagranicznych kontaktów a kotwicą wyzwania (0.343**).
- poprawą sytuacji finansowych bliskich a kotwicami bezpieczeństwo i stabilizacja (0.267*) oraz styl życia (0.243*)
- innymi motywami a kotwicą usług i poświęcenia dla innych (0.253*)

Wyniki wskazują, że motywacje dotyczące zagranicznego wyjazdu w celach zawodowych wśród młodych dorosłych, którzy posiadają doświadczenie sezonowej emigracji zarobkowej rodzica oraz osób bez takowego doświadczenia, są zbieżne. W tej perspektywie można przypuszczać, iż fakt wyjazdu emigracyjnego rodzica prawdopodobnie nie jest związany z gotowością do podejmowania zarobkowych wyjazdów zagranicznych przez młodych dorosłych. Warto jednak podkreślić istotne statystycznie korelacje, dotyczące odmiennych powiązań między motywami wyjazdów a kotwicami kariery w przypadku przedstawicieli badanych grup.

Słowa kluczowe: emigracja zarobkowa w rodzinie, motywacje wyjazdu zarobkowego, kotwice kariery

dr hab. Alicja Kalus, prof. UO

Instytut Psychologii, Uniwersytet Opolski

Relacje w rodzinie adopcyjnej. Kim jesteśmy dla siebie nawzajem?

Badacze rodziny chętnie odwołują się do założeń teoretycznych, które traktują rodzinę jako rzeczywistość relacyjną i dynamiczną. Szczególnie relacja rodzic – dziecko jest jednym z najbardziej eksplorowanych obszarów w psychologii. Ujmowanie rodziny adopcyjnej jako rzeczywistości relacyjnej jawi się jako szczególnie ważne i interesujące z uwagi na złożoność procesu kształtowania się relacji w rodzinie adopcyjnej i ich znaczenia dla prawidłowego rozwoju rodziny i jej poszczególnych członków. Celem wykładu jest przedstawienie dotychczasowych ustaleń badaczy na temat specyfiki relacji w rodzinie adopcyjnej w wybranych fazach cyklu rozwoju rodziny. Ważne miejsce w wykładzie zajmować będą odniesienia do praktyki psychologicznej i terapeutycznej w pracy z rodziną adopcyjną rozumianą jako system wzajemnych oddziaływań jej członków.

To, co odróżnia rodzinę adopcyjną od tej, która powstaje na drodze rodzicielstwa biologicznego jest: (1) brak powiązań genetycznych pomiędzy dzieckiem adoptowanym a jego rodzicami adopcyjnymi, (2) obecność rodziny biologicznej dziecka pomimo prawnego ustania tychże powiązań, (3) doświadczenie straty rodziny biologicznej u dziecka adoptowanego, (4) doświadczenie straty u rodziców adopcyjnych, które najczęściej dotyczy niepowodzeń prokreacyjnych, (4) tworzenie rodziny adopcyjnej ma miejsce w różnych okresach rozwoju dziecka i rodziców adopcyjnych, a w sposób szczególny z pominięciem okresu prenatalnego i noworodkowego.

W temacie wykładu sformułowano pytanie: Kim jesteśmy dla siebie nawzajem? Odpowiedzi na tak sformułowane pytanie poszukiwać będę w odniesieniu do wyżej przedstawionej specyfiki rodziny adopcyjnej. Podstawą do rozważań będą wyniki aktualnych wyników badań ilościowych i jakościowych nad rodziną adopcyjną, jak również wieloletnie doświadczenia w pracy psychologicznej z rodzinami adopcyjnymi.

dr Emilia Kardaś-Grodzicka¹, dr Anna Lemke-Dombrowska, dr hab. Henryk Olszewski, prof. UG²

¹*Zakład Psychologii, Akademia Pomorska w Słupsku*

²*Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański*

Znaczenie funkcji rodzica zastępczego dla poczucia sensu życia w starości

Ontogenetyczna zamiana ról przez dziadków, którzy stają się rodziną zastępczą dla swoich wnuków ma związek z subiektywnym zasobem osobistym jakim jest poczucie sensu życia, które sprzyja pozytywnemu starzeniu się. Celem badań jest pokazanie różnic w poczuciu sensu życia u osób starszych pełniących i niepełniących funkcji rodzica zastępczego. Autorzy postawili hipotezę, że rodzice zastępczy mają wyższe poczucie sensu życia w porównaniu z osobami niepełniącymi tej funkcji.

W badaniu wykorzystano polską wersję Testu Sensu Życia (PIL-6) oraz ankietę własnego autorstwa. Przebadano 80 osób pełniących funkcję rodzica zastępczego. Były to osoby w okresie późnej dorosłości (48 kobiet i 32 mężczyzn). Średnia wieku wynosiła 67 lat. Grupę kontrolną stanowiło 80 osób w wieku późnej dorosłości niepełniących funkcji rodzica zastępczego (50 kobiet i 30 mężczyzn; średnia wieku 68 lat).

Wyniki badania sugerują, że rodzice zastępczy w późnej dorosłości mają wyższe poczucie sensu życia ($M=33,68$; $SD=5,37$) niż osoby starsze niepełniące tej funkcji ($M=22,61$; $SD=6,78$). Ponadto, głównym celem życiowym rodziców zastępczych jest wychowanie wnuków (70%), podczas gdy w grupie kontrolnej najważniejszym celem życiowym jest rozwój osobisty (60%).

Słowa kluczowe: rodzic zastępczy, starość, poczucie sensu życia

dr hab. Maria Kaźmierczak, prof. UG; dr Paulina Pawlicka

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Wnioski z projektu HEART – Hormony, Empatia a symulowana opieka nad dzieckiem w parach przygotowujących się do Rodzicielstwa

Wrażliwość rodzicielska to stopień, w jakim rodzice reagują szybko, odpowiednio i konsekwentnie na zależne od sytuacji sygnały niemowlęcia. Płacz niemowlęcia jest najsilniejszym bodźcem wywołującym reakcje opiekuńcze u dorosłych. Prezentowane badanie wykraczało metodologicznie poza pomiar kwestionariuszowy, łącząc zmienne osobowościowe, endokrynologiczne i obserwacyjne. Celem zrealizowanego projektu badawczego było określenie znaczenia empatii oraz oksytocyny dla obserwowanej wrażliwości par w trakcie symulowanej opieki nad dzieckiem (symulator niemowlęcia). Zanalizowano efekty empatii osobowościowej oraz empatycznych reakcji emocjonalnych, jak również zmiany poziomu oksytocyny w trakcie opieki.

W badaniu wzięło udział 221 par: 111 spodziewających się dziecka i 110 nie spodziewających się dziecka. Zrealizowano wystandaryzowaną procedurę badawczą, w której pary reagowały na symulator płaczącego niemowlęcia podczas trzech sesji (dwie indywidualne sesje dla każdego z partnerów i jedna sesja dla pary). Każdy z partnerów wypełniał Skalę Wrażliwości Empatycznej (wymiar: empatyczna troska, osobista przykrość i przyjmowanie perspektywy) oraz Skalę emocjonalnych reakcji na płacz dziecka –mierzącą deklarowane oraz szacowane u partnerki/-ra reakcje emocjonalne na płacz dziecka (tu: symulatora niemowlęcia). Ponadto, pobierano 3 próbki śliny do oceny poziomu oksytocyny przed badaniem i po każdej sesji. Wrażliwość w symulowanej opiece nad dzieckiem obserwowano za pomocą Skali Wrażliwości Ainsworth.

Wyniki badania wskazały, że empatyczna troska wraz z subiektywnie ocenianymi reakcjami empatycznymi partnerów w trakcie badania przewidywały wyższą, obserwowaną wrażliwość w symulowanej opiece nad niemowlęciem. Niezależnie od czynników psychologicznych, zmiany poziomu oksytocyny były powiązane z obserwowaną wrażliwością par w symulowanej opiece nad niemowlęciem. Wykazano również efekty płci i grupowe w zakresie testowanych modeli.

Projekt HEART udowodnił, że symulatory niemowląt mogą być wykorzystywane w kontekście interwencji mających na celu podniesienie jakości przejścia do rodzicielstwa i wczesnego rodzicielstwa, zwłaszcza w obliczu wyzwań. Znaczenie zróżnicowanych reakcji emocjonalnych na płacz niemowlęcia może być podkreślane podczas zajęć w szkołach rodzenia w celu zwiększenia świadomości wrażliwości rodzicielskiej.

Słowa kluczowe: wrażliwość rodzicielska, płacz niemowlęcia, empatia, oksytocyna, symulatory

dr hab. n społ. Grażyna Kmita, prof. ucz.

Instytut Psychologii, Uniwersytet Warszawski

WYKŁAD PLENARNY: Wcześnieak i jego rodzice w czasach pandemii COVID-19. Pułapki, refleksje i co wynika z badań.

Wcześnieactwo stanowi szczególne wyzwanie dla kształtowania się relacji rodzice – dziecko (Kmita, 2013, 2018; Goutaudier i in., 2011). Traumatyczne przeżycia okołoporodowe, stan zagrożenia życia dziecka, rozłąka związana z hospitalizacją, a także specyfika funkcjonowania noworodka skrajnie niedojrzałego, poddawanego licznym procedurom medycznym, utrudniają matkom i ojcom podejmowanie wczesnych interakcji z dzieckiem, odbierają poczucie kontroli i obniżają poczucie rodzicielskiej skuteczności. Problem ten nabiera szczególnej wagi w czasie pandemii COVID-19 w związku ze znacznym ograniczeniem odwiedzin na oddziałach intensywnej terapii noworodkowej oraz zwiększaniem się restrykcji sanitarnych (Darcy Mahoney i in., 2020; Murray, Swanson, 2020, Ahmed i in., 2020, Cena i in., 2021, Kostenzer i in., 2021). W efekcie kontakt rodziców z hospitalizowanymi, przedwcześnie urodzonymi noworodkami jest jeszcze bardziej ograniczony, co stwarza szczególne zagrożenia dla zdrowia psychicznego rodziców, jak i dla rozwoju dziecka w świetle wiedzy o znaczeniu wczesnych form kontaktu rodziców z dzieckiem dla stabilizacji jego funkcji życiowych, modulowania doświadczeń bólowych oraz długofalowych efektów neurorozwojowych (Campbell-Yeo i in., 2015, Provenzi i in., 2018). W wystąpieniu przedstawię wyniki badań na temat sytuacji psychologicznej rodzin wcześniaków zarówno przed, jak i w czasie pandemii COVID-19. Analizie poddane zostaną również wybrane pułapki teoretyczne i metodologiczne, ukryte założenia badaczy, które mogą zniekształcać interpretację uzyskanych wyników, a także przyczyniać się do rozpowszechniania uproszczonych treści, o potencjalnie jatrogennych efektach dla rodzin wcześniaków. Podejmę, m.in., próbę ustosunkowania się do pytań o: 1) znaczenie rozłąki i ograniczonego kontaktu, związanych z hospitalizacją wcześniaka, dla więzi rodzice-dziecko, zarówno w sensie bonding, jak i attachment, 2) sposoby zapobiegania objawom PTSD u rodziców wcześniaków, 3) sposoby wspierania rodzeństwa wcześniaków i innych członków rodziny.

dr Anna Kołodziej-Zaleska, dr Michalina Iłska, dr Anna Brandt-Salmeri

Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Znaczenie ego-resiliency i radzenia sobie ze stresem dla zdrowia psychicznego kobiet w ciąży w czasie pandemii COVID-19

Celem naszego badania jest ocena znaczenia ego-resiliency i radzenia sobie ze stresem przez kobiety w ciąży dla ich zdrowia psychicznego podczas pandemii. Dodatkowym celem prezentowanego badania jest weryfikacja polskiej wersji Zrewidowanego Inwentarza Radzenia Sobie w Ciąży (The Revised Prenatal Coping Inventory NuPCI) oraz ustalenie jej właściwości psychometrycznych.

Prezentowane będzie badanie przekrojowe, w którym wzięło udział łącznie 1039 kobiet będących w ciąży w czasie pierwszej fali pandemii COVID-19. Ankieta obejmowała dane socjodemograficzne, położnicze, czynniki związane z pandemią COVID-19 oraz standaryzowane kwestionariusze psychologiczne: NuPCI (The Revised Prenatal Coping Inventory), ER89-R12 (Ego-Resiliency Scale), GAD-7 (The Generalized Anxiety Disorder-7). Wykorzystaliśmy Statistical Package for Social Sciences, wersję 22 (IBM SPSS Statistics 22).

Strategie radzenia sobie oraz ego-resiliency okazały się predyktorami lęku uogólnionego. Wyniki wskazują też na pośredni mechanizm działania ego-resiliency w relacji między wybranymi sposobami radzenia sobie (wsparcie społeczne/planowanie-przygotowanie oraz pozytywna ocena) a nasileniem lęku uogólnionego. Wykazaliśmy zadowalające właściwości psychometryczne polskiej wersji NuPCI. Nasze obserwacje potwierdzają czteroczynnikową strukturę ustaloną przez autorów oryginalnej wersji skali.

Znaczenie aplikacyjne występowania pośredniego mechanizmu działania ego-resiliency w relacjach między sposobami radzenia sobie ze stresem a nasileniem lęku uogólnionego będą dyskutowane w czasie wystąpienia.

Słowa kluczowe: ciąża, radzenie sobie ze stresem, ego-resiliency, lęk uogólniony, kwestionariusz

dr Elżbieta Kornacka-Skwara¹, dr hab. Elżbieta Napora, prof. UJD¹, dr Vlasta Cabanová²,
dr Vladimira Kocourková²

¹*Katedra Psychologii, Uniwersytet Humanistyczno - Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, Katedra Psychologii*

²*UNIVERZITA V OPAVĚ (Republika Czeska), Ústav Pedagogických a Psychologických Věd*

Subiektywny obraz rodziny w badaniach młodzieży polskiej i czeskiej. Badania porównawcze

Przedmiotem badań jest obraz rodziny w percepcji młodzieży polskiej i czeskiej. Celem badań jest odpowiedź na pytanie: jakie są relacje w rodzinie w ocenie badanej polskiej młodzieży w porównaniu z relacjami badanej młodzieży czeskiej. Badania prowadzona w okresie trwającej pandemii w obydwu krajach, na grupie 100 osób będących w okresie później adolescencji. Analiza wyników jest prowadzona w oparciu o koncepcję systemową, w której rodzina to zbiór elementów pozostających we wzajemnych relacjach. Wstępnie otrzymane wyniki pokazują na wiele podobieństw pomiędzy porównywanymi grupami ale także na zaskakujące różnice zarówno pod względem jakościowych jak i ilościowym.

Słowa kluczowe: psychologia rodziny, relacje rodzinne, rysunek projekcyjny rodziny

dr Monika Kornaszewska-Polak

Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski w Katowicach

System przywiązania a konflikt i osamotnienie w bliskich relacjach

System przywiązania jest jednym z trzech wrodzonych, psychobiologicznych systemów motywacyjnych, które predysponują do aktywacji lub dezaktywacji zachowań prowadzących do osiągnięcia korzyści adaptacyjnej w postaci przetrwania oraz nawiązywania bliskich relacji. System przywiązania, jak każdy z systemów behawioralnych, jest wzbudzany w celu osiągnięcia optymalnego funkcjonowania prowadzącego do zdrowia psychofizycznego w sytuacjach takich, jak np. zakochanie się czy reakcje na stres i konflikt.

Do diagnozy jakości relacji w dorosłym życiu wykorzystano trzy metody kwestionariuszowe: Skalę do pomiaru przywiązania osób dorosłych Experience in Close Relationships-Revised (ECR-R) wersja zrewidowana; Kwestionariusz stylów rozwiązywania konfliktów; Skalę Poczucia Osamotnienia De Jong Gierveld (DJGLS) w adaptacji Grygiera i współpracowników oraz zestawu pytań dotyczących konfliktów doświadczanych w związku romantycznym. Przebadano 150 par ze stażem od 5 do 15 lat.

W badaniu założono przede wszystkim istnienie bezpośrednich związków pomiędzy rodzajami przywiązania a sposobami rozwiązywania konfliktów oraz poczuciem osamotnienia. Założono dodatkowo mediującą/moderującą rolę sposobu rozwiązywania konfliktu na rodzaj przywiązania i poczucie osamotnienia. Zostanie zbadana moderująca/mediująca rola sposobu rozwiązywania konfliktu na relację pomiędzy rodzajem przywiązania a poczuciem osamotnienia. Ostatecznie zostaną przedstawione różnice płci w sposobach rozwiązywania konfliktów i poczuciu osamotnienia.

Słowa kluczowe: przywiązanie, relacje romantyczne, konflikt, osamotnienie

dr hab. Joanna Kossewska, prof. UP¹, Bartosz Michno², Gabriela Początek¹

¹ *Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie*

² *Uniwersytet Jagielloński w Krakowie*

Stany ze spektrum autyzmu w kontekście transmisji międzygeneracyjnej

Liczne doniesienia badawcze z udziałem bliźniąt i rodzin adopcyjnych wyraźnie wskazują na genetyczne uwarunkowanie zaburzeń ze spektrum autyzmu. Współdzielenie wspólnego środowiska w transmisji wzorców funkcjonalnych może również mieć istotne znaczenia. Niezależnie do leżącego u podłoża transmisji generacyjnej mechanizmu obecność stanów ze spektrum autyzmu u rodziców powoduje wzrost prawdopodobieństwa zaburzeń u dziecka. Celem prezentowanych badań było ustalenie, czy istnieje zależność między natężeniem stanów ze spektrum autyzmu u rodziców i ich dorosłych dzieci.

W badaniach brało udział 30 diad rodzic-dziecko (15 diad dorosłych z ASD z biologicznym rodzicem oraz 15 diad normatywnie funkcjonujących dorosłych z biologicznym rodzicem). W badaniach zrealizowanych w sposób zdalny wykorzystano AQ, EQ i SQ narzędzia służące określeniu ryzyka występowania stanów ze spektrum. Stwierdzono istotną korelację między stanami ze spektrum autyzmu u rodziców i ich dorosłego potomstwa. W porównaniu do dorosłych osób o normatywnym funkcjonowaniu u osób dorosłych z ASD oraz ich rodziców stwierdzono niższy poziom empatyzowania i wyższy poziom systemizowania. Prezentowane badanie ujawniło istnienie międzypokoleniowego transferu stanów ze spektrum autyzmu w oparciu o teorię Empatyzowania-Systemizowania (E-S).

Słowa kluczowe: stany ze spektrum autyzmu, transmisja międzygeneracyjna, systemizowanie, empatyzowanie, teoria E-S

dr Magdalena Kruk-Rogucka

*Zakład Psychologii Klinicznej Dzieci i Młodzieży, Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. M. Grzegorzewskiej w Warszawie*

Samoocena a postrzeganie adopcji przez kobiety leczone na niepłodność

Mimo, że samoocena jest stosunkowo częstym przedmiotem badań w grupie kobiet leczonych na niepłodność, to przegląd literatury wskazuje na brak analiz ukazujących, jaki jest związek pomiędzy samooceną a postawą wobec adopcji w tej grupie. Ze względu na to, że osoby niepłodne stanowią najliczniejszą grupę wśród kandydatów na rodziców adopcyjnych, wydaje się to być istotnym zagadnieniem. Celem badań przedstawionych w referacie było ustalenie specyfiki zmian w samoocenie kobiet będących w trakcie i po zakończeniu leczenia niepłodności oraz ich związku z tym, jak postrzegają one adopcję w oparciu o badania ilościowe z użyciem standaryzowanych metod oraz skonstruowanej na potrzeby badań Skali Postaw wobec Adopcji.

W badaniu wzięło udział 147 kobiet leczonych na niepłodność. Część z nich była w trakcie leczenia (N=76), część zakończyła już ten proces i rozpoczęła starania o adopcję dziecka (N=71). Samoocena była mierzona za pomocą Wielowymiarowego Kwestionariusza Samooceny MSEI, składającego się z 10 czynników. Postawę wobec adopcji mierzyła skonstruowana na potrzeby niniejszego badania Skala Postaw wobec Adopcji autorstwa M. Kruk-Roguckiej, J. Śliwaka, R. Bartczuka. Analiza czynnikowa pozwoliła wyróżnić dla niej 2 czynniki: Adopcję jako Wartość (AW) i Adopcję jako Ostateczność (AO).

Wyniki badań wskazują na istotne powiązanie pomiędzy samooceną a traktowaniem przysposobienia dziecka jako mniej akceptowanej alternatywy na drodze do macierzyństwa, zwłaszcza w grupie kobiet, które już rozpoczęły proces adopcyjny (AO). Z kolei wartościowanie adopcji w sposób pozytywny (AW) wydaje się być mniej związane z samooceną badanych kobiet.

Słowa kluczowe: adopcja, postawa, samoocena, niepłodność

dr hab. Bogusława Lachowska, prof. KUL

Instytut Psychologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski

Postrzegane przez matkę zagrożenie koronawirusem i jej doświadczenia związane z pandemią a relacja z dzieckiem – mediująca rola współpracy rodzicielskiej

Pandemia koronawirusa SARS-CoV-2 zmieniła życie codzienne ludzi, zwłaszcza rodzinne. Na wpływ pandemii szczególnie narażona była relacja między matką a dzieckiem. W artykule zbadano związek między postrzeganym przez matki zagrożeniem koronawirusem oraz ich doświadczeniami związanymi z pandemią a funkcjonowaniem w relacji z dzieckiem. W analizach uwzględniono mediującą rolę współpracy rodzicielskiej oraz następujące wskaźniki relacji matki z dzieckiem: bliskość emocjonalna z dzieckiem i związany z pandemią wzrost intensywności zachowań raniących dziecko. Postrzegane zagrożenie koronawirusem oraz doświadczenia związane z pandemią oceniono za pomocą skal opracowanych w oparciu o Coronavirus Experiences and Impacts Questionnaire. Współpracę rodzicielską zbadano za pomocą skróconej wersji skali Skali Współpracy Rodzicielskiej (CRS), pomiaru zachowań matki w relacji z dzieckiem dokonano za pomocą polskojęzycznej wersji skal opracowanych przez Chung, Lanier i Wong.

W badaniu wzięło udział 155 matek pozostających w związku i posiadających na wychowaniu co najmniej jedno dziecko w wieku do 12 lat. Analizy statystyczne przeprowadzone za pomocą modelowania równań strukturalnych SEM. Stwierdzono, iż w czasie pandemii negatywne doświadczenia matki związane z pandemią oraz postrzegane przez matki zagrożenie koronawirusem wywierają istotny efekt na jej zachowanie w relacji z dzieckiem, z czym wiąże się większy wzrost zachowań raniących oraz zmniejszenie zachowań wyrażających bliskość z dzieckiem. Efekt ten mediowany jest przez współpracę rodzicielską. Doświadczenia matki związane z pandemią wywierają ponadto na bliskość z dzieckiem efekt bezpośredni. Współpraca rodzicielska może stanowić czynnik ochraniający przed ryzykiem nadużyć i zaniedbań wobec dziecka w sytuacji pandemii. Wskazuje to na konieczność umacniania współpracy rodzicielskiej.

Słowa kluczowe: koronawirusa SARS-CoV-2, współpraca rodzicielska, bliskość emocjonalna z dzieckiem, zachowania raniące dziecko

Katarzyna Lewińska

Instytut Psychologii Procesu, Warszawa

Zachowania i stany psycho-fizyczne dzieci jako wtórny proces rodziny. O specyfice pracy z dziećmi i młodzieżą metodami psychologii procesu w poradni psychologicznej w małej miejscowości

Do opisania niniejszego zjawiska skłoniło mnie doświadczenie pracy terapeutycznej w nurcie psychologii procesu w poradni dla dzieci i młodzieży w małej miejscowości w okresie od marca 2021 do kwietnia 2022, czyli w okresie trwającej pandemii i czasie tuż po zniesieniu obostrzeń. Szukałam odpowiedzi na pytanie, w jakich sytuacjach i z jakich nieświadomych powodów rodziny dzieci szukały wsparcia psychoterapeutycznego. W mojej pracy stawiam tezę, iż dziecko wraz ze zgłoszonym przez nie samo lub w narracji rodziców problemem jest nośnikiem procesu wtórnego całej rodziny. Na podstawie opisanych przypadków uwypuklam sytuacje, gdzie to, co przydarza się dziecku (trudności, zaburzenia, kłopoty, symptomy) jest ważną informacją dla systemu i mówi o zmarginalizowanym doświadczeniu całej rodziny.

Prezentowane badania mają charakter studium przypadków (case study). Całkowita liczba przywoływanych przypadków wynosi 30, natomiast opisanych szczegółowo zostało 6 przypadków.

Słowa kluczowe: psychologia procesu, dzieci, młodzież, rodzina, wtórny proces

prof. dr hab. Hanna Liberska, dr Natalia Pilarska

Wydział Psychologii, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Czy relacja intymna może ochronić przed uzależnieniem?

Pozytywne relacje z partnerem intymnym, czy to w związku formalnym, czy w związku nieformalnym są uznawane za swoisty zasób ochronny wobec wielu zagrożeń i czynnik ułatwiający radzenie sobie z trudnościami. Miłość określana mianem pełnej, kompletnej lub dojrzałej łącząca parę wskazuje na zaangażowanie w związek, przewagę emocji pozytywnych i wielość satysfakcji czerpanej z bycia w relacji intymnej. Jednak nie wszystkie pary przez cały czas bycia razem są połączone taką miłością. Nasuwa się zatem pytanie czy miłość przejawiająca się w zaangażowaniu w związek jest związana z wysoką jakością relacji intymnej i mniejszym ryzykiem uzależnień, a może taka „moc” ma miłość oparta na zaufaniu lub zdominowana przez namiętność?

Celem badań było zatem rozpoznanie znaczenia jakości relacji intymnej i sposobu pojmowania miłości dla ryzyka wystąpienia zachowań ryzykownych. Jakość relacji rozpatrywano na trzech wymiarach: postrzegane wsparcie, głębokość i konflikty w związku.

Grupa badana: 144 osoby w wieku od 20 do 57 lat ($M=29$; $SD=7,7$); większość badanych stanowiły kobiety (70%). Narzędzia: W celu zebrania danych socjometrycznych wykorzystano metryczkę, Skalę Ryzykownych Zachowań i Stanów autorstwa R. Poprawy, Inwentarz Jakości Związku (w polskiej adaptacji D. Suwalskiej-Barancewicz, H. Liberskiej i P. Izdebskiego) oraz Skalę Postaw Wobec Miłości (w adaptacji J. Jastrzębskiego).

Rezultaty: stwierdzono istotny statystycznie związek między skłonnością do zachowań ryzykownych a postrzeganym konfliktem oraz stylem miłości Agape. Rozpoznano zróżnicowanie nasilenia skłonności do zachowań ryzykownych w zależności od rodzaju związku intymnego

Słowa kluczowe: relacja intymna, styl miłości, uzależnienia

Styl przywiązania i ruminacje celowe a potraumatyczny rozwój w następstwie doświadczenia śmierci współmałżonka

Śmierć współmałżonka stanowi wyjątkowo bolesną stratę. W liście najbardziej stresujących wydarzeń życiowych Holmesa i Rahe, znalazła się ona na pierwszym miejscu. Doświadczenie śmierci współmałżonka wiąże się jednak nie tylko z negatywnymi konsekwencjami, ale może również prowadzić do pozytywnych zmian między innymi w percepcji siebie, i w relacjach z innymi ludźmi. Wśród osobowościowych uwarunkowań radzenia sobie z nią szczególne miejsce zajmuje globalny styl przywiązania, opisujący różnice indywidualne w zakresie sposobu przetwarzania informacji, które związane są z bliskimi relacjami. Celem prezentowanych badań była weryfikacja związku między wymiarami niepokoju i unikania w przywiązaniu, ruminacjami celowymi a potraumatycznym rozwojem. Postulowano, że im większe nasilenie unikania i niepokoju (pozabezpieczny styl przywiązania), tym mniejsze nasilenie ruminacji celowych i potraumatycznego rozwoju.

W badaniach kwestionariuszowych wzięły udział 152 osoby, które doświadczyły śmierci współmałżonka (zarówno wdowy jak i wdowcy). W celu weryfikacji hipotez wykorzystano następujące metody w polskiej adaptacji: ECR-R (niepokój i unikanie w przywiązaniu), ERRI (podskala ruminacji celowych), PTGI (potraumatyczny rozwój). Każda z wymienionych metod ma potwierdzoną trafność i rzetelność. Hipotezy przetestowano za pomocą modelu mediacji z wykorzystaniem procedury PROCESS.

Model wyjaśniający wielkość potraumatycznego rozwoju okazał się istotny statystycznie ($F[6,145]=13,66$; $p<0,001$; $R^2=0,36$). Badania ujawniły negatywny związek między wymiarami niepokoju i unikania w przywiązaniu a zmienną wyjaśnianą oraz pozytywny związek między zmienną pośredniczącą (ruminacje celowe) a potraumatycznym rozwojem. Niepokój w przywiązaniu jest pozytywnie skorelowany z nasileniem ruminacji celowych ($b=0,12$; $p=0,001$), co wskazuje na efekt supresji, potwierdzony analizą metodą bootstrappingu; $b=0,19$ $<0,08; 0,30>$. A zatem bezpieczny styl przywiązania (niski niepokój, niskie unikanie) sprzyja pozytywnym zmianom w następstwie wydarzenia jakim jest śmierć współmałżonka. Osoby z wysokim nasileniem niepokoju w przywiązaniu częściej rozmyślają na temat tego, jakie znaczenie ma dla nich ta sytuacja (ruminacje celowe), co nie prowadzi jednak do jej pozytywnego przewartościowania.

Słowa kluczowe: śmierć współmałżonka, żałoba powikłana, styl przywiązania

dr Karolina Lutkiewicz, dr hab. Łucja Bieleninik, prof. UG, dr hab. Paweł Jurek, prof. UG, prof. dr hab. Mariola Bidzan

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Predyktory więzi emocjonalnej u ojców we wczesnym okresie poporodowym: badanie przekrojowe na polskiej kohorcie

Wprowadzenie: Więzy emocjonalna jest tematem badań i zainteresowań wielu badaczy, jednakże większość z nich skupia się na więzi między matką a dzieckiem. Celem badania było zbadanie psychologicznych i społeczno-demograficznych predyktorów więzi poporodowej u ojców we wczesnym okresie poporodowym.

Metody: W badaniu uczestniczyło 131 par (mediana wieku ojców 32,37 lat, $SD = 4,59$; mediana wieku matek 30,23 lat, $SD = 3,90$), rodziców noworodków donoszonych urodzonych w okresie od listopada 2019 do marca 2020 w jednym z Gdańskich szpitali. Główną zmienną była więź poporodowa u ojców mierzona za pomocą kwestionariusza PBQ (ang. Postpartum Bonding Questionnaire). Poboczne zmienne to: lęk matki i ojca (Zespół lęku uogólnionego, GAD-7); stres macierzyński i ojcowski (Skala Stresu Rodzicielskiego, PSS); ryzyko występowania depresji u matek (Edynburska Skala Depresji Poporodowej, EPDS) oraz zmienne społeczno-demograficzne matki i ojca, takie jak: obecność ojców przy porodzie, poziom wykształcenia, wiek i doświadczenie rodzicielskie.

Wyniki: Więzy emocjonalna u ojców była istotnie skorelowana z ojcowskim lękiem (umiarkowana siła), matczynym stresem (silna korelacja) i więzią emocjonalną u matek. Nie stwierdzono istotnych statystycznie korelacji między ojcowską więzią emocjonalną a objawami depresji i lękiem u kobiet. Wykazano pośredniczącą rolę stresu ojcowskiego w więzi emocjonalnej u ojców. Lęk ojcowski wzmacnia ojcowski stres ($b = 0,98$). Co więcej, wysoki poziom stresu ojcowskiego zakłóca więzi ojcowskie po porodzie ($b = 0,41$). Wyniki analizy regresji ujawniły, że więź między matką i dzieckiem ($p < 0,01$) i stres ojcowski ($p < 0,01$) są jedynymi predyktorami więzi po porodzie we wszystkich uwzględnionych zmiennych. Żadna z badanych zmiennych socjo-demograficznych nie była związana z więzią emocjonalną u ojców.

Wnioski: Pomimo ograniczeń, uzyskane wyniki wzbogacają literaturę na temat ojcowskiej więzi emocjonalną we wczesnym okresie poporodowym. Wyniki wykazały, że zdrowie psychiczne ojców jest istotnie związane z rodzicielską więzią w okresie poporodowym.

Słowa kluczowe: więź emocjonalna, lęk, stres, depresja poporodowa, ojcostwo

mgr Ariadna Łada-Maśko, dr hab. Maria Kaźmierczak, prof. UG

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

W kręgu bliskich relacji: relacyjne predyktory dojrzałości do rodzicielstwa - analizy wielopoziomowe

W kontekście podejmowania ról rodzicielskich niezwykle ważna jest jakość bliskich relacji, która wpływa na efektywność realizacji ról rodzicielskich, a także ułatwia łączenia ról rodzinnych i zawodowych. Brak umiejętności rozwijania i utrzymywania bliskiej więzi z partnerem wpływa również na niższą wrażliwość rodzicielską. Celem badania była ocena dojrzałości do rodzicielstwa bezdzietnych par młodych dorosłych w okresie wyłaniającej się i wczesnej dorosłości, planujących w przyszłości założyć rodzinę oraz par aktualnie spodziewających się dziecka, a następnie analiza relacyjnych predyktorów dojrzałości do rodzicielstwa na poziomie indywidualnym oraz pary.

W badaniu wzięło udział 110 bezdzietnych par ($N = 220$) w wieku 20-25 lat, 90 bezdzietnych par ($N = 180$) w wieku 26-35 lat oraz 100 par spodziewających się dziecka ($N = 200$), pozostających w związku romantycznym przez minimum 6 miesięcy ($M = 4,91$; $SD = 3,03$ lat). Zastosowano następujące kwestionariusze: Skalę Dojrzałości do Rodzicielstwa (SDR; Łada-Maśko, & Kaźmierczak, 2021) oraz Skalę Doświadczeń w Bliskich Związkach (DBZ-R, Lubiewska i in., 2016).

Pary spodziewające się dziecka prezentują wyższy poziom dojrzałości do rodzicielstwa, niż pary bezdzietne, natomiast wiek nie różnicował istotnie poziomu dojrzałości do rodzicielstwa. Unikowy typ przywiązania jest uniwersalnym predyktorem dojrzałości do rodzicielstwa na poziomie indywidualnym, jak też na poziomie pary. Efekt pary ma szczególne znaczenie dla dojrzałości do rodzicielstwa w grupie spodziewającej się dziecka.

Wyniki potwierdzają, że dojrzałość do rodzicielstwa jest silnie związana z jakością funkcjonowania młodych dorosłych w bliskich związkach. Ponadto, aktywizacja roli rodzicielskiej jest kluczowa dla kształtowania się dojrzałości do rodzicielstwa młodych dorosłych.

Słowa kluczowe: bliskie związki, rodzicielstwo, dojrzałość do rodzicielstwa, przywiązanie, para

mgr Ariadna Łada-Maśko, dr hab. Małgorzata Lipowska, prof. UG

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Parentyfikacja i ryzyko występowania zaburzeń internalizacyjnych i eksternalizacyjnych u młodzieży posiadającej niepełnosprawne lub przewlekle chore rodzeństwo – badania pilotażowe

Posiadanie niepełnosprawnego rodzeństwa jest analizowane z dwóch głównych perspektyw: zagrożenia oraz szansy dla rozwoju. 1) Perspektywa zasobu wskazuje na wyższe poczucie odpowiedzialności i odczuwaną dumę z opieki nad chorym rodzeństwem. Zauważalny jest także wzrost poziomu empatii, samokontroli, tolerancji i zrozumienia. 2) Z drugiej jednak strony, obecność niepełnosprawnego dziecka w rodzinie może być ogromnym wyzwaniem, zwłaszcza w okresie adolescencji. Dzieci z niepełnosprawnym rodzeństwem często otrzymują mniej uwagi ze strony rodziców i przyjaciół. Badania wskazują również, że nastolatki z tej grupy częściej doświadczają zaburzeń internalizacyjnych i eksternalizacyjnych.

Celem badania była analiza procesu parentyfikacji doświadczanej przez zdrowe, nastoletnie rodzeństwo osób niepełnosprawnych lub przewlekle chorych oraz ocena ryzyka występowania zaburzeń internalizacyjnych i eksternalizacyjnych, w porównaniu do nastolatków posiadających zdrowe rodzeństwo. W badaniu wzięły udział 62 diady – zdrowy nastolatek oraz jeden z jego rodziców ($N = 124$). Osoby badane zostały podzielone na dwie grupy 1) 30 diad w grupie z rodzeństwem z niepełnosprawnością lub chorobą przewlekłą ($M_{\text{wiek nastolatka}} = 16.63$; $SD = .67$) oraz 32 diady w grupie ze zdrowym rodzeństwem ($M_{\text{wiek nastolatka}} = 16.78$; $SD = .83$). W badaniu zastosowano Kwestionariusz Parentyfikacji dla Młodzieży (KPdM) oraz Kwestionariusz zachowań dziecka 6-18 lat (wersja dla rodzica; CBCL 6–18).

Nie wykazano istotnych statystycznie różnic w zakresie parentyfikacji u młodzieży posiadającej niepełnosprawne lub przewlekle chore rodzeństwo w porównaniu z grupą kontrolną, natomiast należy zwrócić uwagę, że zarówno w zakresie parentyfikacji instrumentalnej, jak też emocjonalnej skierowanej na rodzeństwo nastolatkowie z grupy badanej uzyskali wyższe średnie wyniki. Ponadto, u młodzieży posiadającej niepełnosprawne/przewlekle chore rodzeństwo występuje istotnie wyższe ryzyko zaburzeń eksternalizacyjnych w porównaniu z nastolatkami posiadającymi zdrowe rodzeństwo.

Rezultaty powyższych badań wskazują, że adolescenci posiadający niepełnosprawne/przewlekle chore rodzeństwo są grupą szczególnego ryzyka, wobec której należałoby skierować oddziaływania profilaktyczne i objąć szczególnym wsparciem psychologicznym oraz opieką w systemie rodzinnym.

Słowa kluczowe: rodzeństwo; parentyfikacja; zaburzenia eksternalizacyjne; zaburzenia internalizacyjne; niepełnosprawność; choroba przewlekła

dr Jacek Łukasiewicz

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie

Postawy społeczne wobec seniorów. Różnice międzykulturowe – badania Polska–Białoruś.

Wystąpienie prezentuje wyniki badań dotyczących postaw wobec seniorów, które zostały przeprowadzone na terenie Polski i Białorusi. W badaniach uczestniczyło łącznie ponad 1500 osób. Zasadniczym celem badań było pokazanie jak kształtują się postawy wobec osób starszych w Polsce i na Białorusi (postawy pozytywne i negatywne), czy istnieją różnice między wskazanymi krajami w nasileniu tych postaw oraz czy zmienne demograficzne, takie jak: płeć, wiek, stan cywilny, miejsce zamieszkania lub poziom wykształcenia różnicują te postawy?

Jako narzędzia badawcze wykorzystano Skalę Postaw Wobec Seniorów (SPWS) autorstwa Łukasiewicza i Kowalskiego oraz Skalę Satysfakcji z Życia (SWLS) E. Diener, R.A. Emmons, R.J. Larson, S. Griffin w polskiej adaptacji Z. Juczyńskiego. Przeprowadzone analizy pokazują, iż badanych Polaków w większym stopniu charakteryzuje pozytywne nastawienie wobec osób starszych, docenianie ich życiowego doświadczenia, empatii, chęci dzielenia się zdobytą wiedzą w porównaniu do badanych Białorusinów. Jednocześnie Polacy częściej zwracają uwagę na negatywne zachowania osób w podeszłym wieku, wywołujące drażliwość i niechęć do nawiązywania bliskich relacji z nimi. Natomiast badani Białorusini silniej niż Polacy postrzegają starsze pokolenie jako ustabilizowane, z dobrą kondycją ekonomiczną, ale niechące oddać miejsca młodszemu pokoleniu, będące wciąż skoncentrowanym na pomnażaniu własnych zasobów.

Słowa kluczowe: senior, postawy społeczne, różnice międzykulturowe, ageizm

prof. dr hab. Eugenia Mandal

Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski

Uważność i jej rola w relacjach romantycznych

Celem wystąpienia będzie omówienie uważności jako specyficznego stanu, który jest wynikiem ze stałego ukierunkowywania uwagi na to, co dzieje się w obecnej chwili, w sposób nieosądzający i nieoceniający. Pojęcie to można rozumieć jako otwartą, receptywną uwagę oraz świadomość, które kierowane są na aktualne doświadczenia jednostki. Podstawowymi składnikami uważności są: uwaga, postawa oraz intencja. Uważność może oznaczać również techniki medytacyjne, które są opisywane jako monitorowanie (open monitoring).

Przedstawione będzie omówienie badań własnych dotyczących znaczenia uważności w relacjach romantycznych, m.in. związku pomiędzy uważnością a satysfakcją w bliskich relacjach, stosowanymi przez partnerów strategiami rozwiązywania konfliktów, taktykami wywierania wpływu na partnera oraz z poczuciem władzy.

Badania własne pokazały, że osoby o wyższym poziomie uważności mają wyższe poczucie jakości swoich bliskich związków. Uważność była predyktorem satysfakcji, spójności i ekspresji emocjonalnej w bliskich relacjach. Osoby o wyższym poziomie uważności częściej wybierały dialog jako strategię rozwiązywania konfliktów, zaś rzadziej wycofanie i eskalację konfliktu. Uważność powiązana była z preferowaniem neutralnych i miękkich taktyk wywierania wpływu na partnera (argumentowanie i prośby, nieporadność i przytulanie) oraz z unikaniem taktyk twardych (groźby i przemoc). Poczucie władzy w relacji związane było z niereagowaniem jako komponentą uważności.

Słowa kluczowe: uważność, jakość bliskiej relacji, rozwiązywanie konfliktów, władza

dr hab. Agnieszka Maryniak, prof. UW

Wydział Psychologii, Uniwersytet Warszawski

Brat naszego syna. Dlaczego adopcja młodszego rodzeństwa bywa trudna dla rodziny.

W procedurach adopcyjnych dużą wagę przywiązuje się obecnie do nierozdzielania rodzeństwa. Gdy kolejne dziecko z rodziny biologicznej kierowane jest do adopcji, rodzina która zaadoptowała jego rodzeństwo, pytana jest o gotowość adopcji brata lub siostry. W niektórych przypadkach może to być sytuacja dla rodziny trudna, wręcz traumatyzująca. Zaprezentowane zostanie studium przypadku rodziny. W oparciu o nie omówione będą czynniki, mogące mieć znaczenie dla doświadczeń rodziny adoptującej młodszego rodzeństwo wcześniej adoptowanego dziecka: brak czasu na przygotowanie się do przyjęcia kolejnego dziecka, znaczenie kwadratu adopcyjnego, złożoność motywacji do adopcji.

Słowa kluczowe: adopcja, rodzeństwo, kwadrat adopcyjny

dr Paulina Michalska, dr Anna Szymanik-Kostrzewska

Wydział Psychologii, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

„Kiedy posłać dziecko do szkoły?” Sposoby myślenia dorosłych na temat gotowości szkolnej dzieci

Celem prezentowanych badań jest określenie sposobów rozwiązywania problemów związanymi z gotowością szkolną dzieci przez osoby dorosłe, przy uwzględnieniu wieku badanych, płci, kwestii posiadania dzieci oraz doświadczeń osobistych. Badania wskazują, że proces przejścia dzieci ze środowiska przedszkolnego do szkolnego jest związany z odczuwaniem niepokoju i lęku przez rodziców, szczególnie dzieci rozpoczynających naukę szkolną w wieku 6 lat. W badaniach wykorzystano integracyjną koncepcję rozwoju poziomów Ja G. Labouvie-Vief, która wyróżniła 2 poziomy postformalnego rozumowania: 1) intersystemowy – obejmuje relatywistyczne schematy myślenia, dzięki którym możliwe jest uwzględnienie różnych kontekstów sytuacyjnych; 2) metasystemowy – zakłada połączenie różnorodnej wiedzy, przekłada się na myślenie uwzględniające różne ograniczenia, autonomię zaangażowanych w problem podmiotów oraz tworzenie struktur dialektycznych, zawierających zmienność i sprzeczności dotyczące różnych podejść, perspektyw i rozwiązań.

Zastosowano autorski Kwestionariusz Sposobów Rozwiązywania Problemów Życiowych, bazując na 8 dylematach dotyczących sytuacji rodziców dzieci rozpoczynających naukę szkolną. Prezentacja dotyczy 4 wybranych dylematów, w których wyraźnie zaakcentowano kwestię wieku dziecka. Problemy poruszone w dylematach dotyczyły posłania dziecka do szkoły w wieku 6 lat z powodu sytuacji rodzinnej bądź charakterystyk poznawczych dziecka, odraczania nauki szkolnej u dziecka 7-letniego z powodu trudności emocjonalno-społecznych oraz wyboru szkoły dla 7-letniej dziewczynki z niepełnosprawnością ruchową. Narzędzie charakteryzowało się wysoką trafnością teoretyczną (ocenianą przez sędziów kompetentnych) oraz zadowalającą rzetelnością. W badaniach wzięło udział do tej pory 602 dorosłych osób w wieku od 18 do 80 lat ($M = 42$; $SD = 18$), 380 kobiet i 288 mężczyzn, w tym 142 osoby nie posiadające dzieci.

Ze wstępnych analiz wynika, że w przypadku wszystkich dylematów najwyżej preferowano jedno z rozwiązań na poziomie metasystemowym, natomiast dla rozwiązań na poziomach intersystemowych istotne znaczenie miała treść. W tych przypadkach zaznaczyła się tendencja do odraczania nauki dzieci 6-letnich, nie odraczania u 7-letniego i większego preferowania szkoły publicznej niż integracyjnej. Płeć, wiek i posiadanie dzieci miały znaczenie dla preferencji niektórych z rozwiązań. W interpretacji rozważane jest znaczenie potocznego myślenia o „normie”.

Słowa kluczowe: gotowość szkolna dzieci, sposoby myślenia

Justyna Michałek- Kwiecień¹, Aleksandra Lewandowska-Walter¹, Piotr Plichta², Jacek Pyżalski³, Natalia Walter³

¹ Uniwersytet Gdański

² Uniwersytet Wrocławski

³ Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

Nauka zdalna w trakcie pandemii COVID-19 – wyzwanie dla młodzieży i ich rodziców (opiekunów)

Od połowy marca 2020 roku w odpowiedzi na pandemię związaną z wirusem COVID-19 szkoły w wielu krajach zostały zamknięte a uczniowie i nauczyciele rozpoczęli pracę w trybie kryzysowej edukacji zdalnej. Taka forma edukacji wywołała zróżnicowane reakcje rodziców (opiekunów). Niektórzy z nich ze zrozumieniem przyjęli swoją nową rolę i traktowali ją jako wyzwanie, inni mieli poważne problemy z towarzyszeniem dzieciom w uczeniu się i udzielaniu pomocy w konkretnych zadaniach szkolnych. W prezentowanym badaniu sformułowano dwa cele: 1) identyfikacja wyzwań, z jakimi mierzyła się młodzież w okresie pandemii, zwłaszcza w nauce zdalnej, 2) określenie związków pomiędzy postawami opiekunów (z perspektywy młodzieży) a spostrzeganymi przez młodzież wyzwaniami związanymi ogólnie z sytuacją pandemii a w szczególności z nauką zdalną.

Badanie zrealizowano metodą kwestionariuszową online. Uczestniczyło w nim 383 nastolatków (wiek: $M = 14.27$, $SD = 2.46$). Wykorzystano dane odpowiedzi z dotyczące rodzaju wyzwań i sposobów radzenia sobie związanych ze zdalnym uczeniem się oraz zaadaptowane z wcześniejszych badań i dostosowane do sytuacji pandemii stwierdzenia opisujące wymiary postaw opiekunów (ciepło, kontrola, zaangażowanie). Analiza wyników ujawniła, że w sytuacji pandemii młodzież ma najwięcej obaw związanych ze szkołą i nauką (zorganizowanie uczenia się, samoregulacja) oraz zdrowiem znaczących dla nich osób. Dla doświadczania sytuacji pandemii i radzenia sobie z nauką zdalną przez młodzież znaczące wydają się być pozytywne postawy opiekunów – ciepło i zaangażowanie. Badanie pozwoliło określić istotne na poziomie indywidualnym i rodzinnym czynniki ryzyka oraz ochronne w sytuacji doświadczania przez młodzież nienormatywnego kryzysu, jakim była pandemia.

Słowa kluczowe: nauka zdalna, COVID-19, postawy rodziców (opiekunów)

dr Marcin Moroń, dr Elżbieta Sanecka, dr Karina Atlas, dr Łukasz Jach

Instytut Psychologii, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wysłuchiwani chcą wspierać... Jakość komunikacji rodzinnej a gotowość do zachowań obywatelskich w czasie pandemii COVID-19 u osób w wyłaniającej się dorosłości

Zachowania obywatelskie, obejmujące zachowania wspierające skierowane do otoczenia społecznego, gotowość do angażowania się w działalność polityczną i współpracę na rzecz dobra wspólnego, uwarunkowane są czynnikami osobowościowymi, ale i jakością relacji społecznych. W okresie wyłaniającej się dorosłości jakość relacji z rodziną pochodzenia odgrywa nadal istotną rolę w rozwoju społecznym. W okresie pandemii COVID-19 wymuszona izolacja społeczna powodowała, że znaczenie relacji rodzinnych, zarówno ochraniające jak i patologizujące rozwój społeczny młodzieży, mogło zyskiwać na znaczeniu.

W bieżącym badaniu, przeprowadzonym wśród 300 osób w wieku od 18 do 20 lat, analizowano zależności między jakością komunikacji w rodzinie pochodzenia, wskaźnikami zdrowia psychicznego (depresyjnością, lękiem, rezyliencją, wypaleniem pandemicznym) i gotowością do działania na rzecz społeczności. Analiza sieci wykazała, iż wysoko oceniane relacje rodzinne wiązały się z niższą depresyjnością, wyższą odpornością psychiczną i wyższą tendencją do działań na rzecz społeczności w czasie pandemii COVID-19. Badania wskazują na istotną rolę dobrej komunikacji rodzinnej w kontekście funkcjonowania społecznego osób w wyłaniającej się dorosłości w czasie pandemii koronawirusa.

Słowa kluczowe: zachowania obywatelskie; pandemia COVID-19; komunikacja rodzinna; zdrowie psychiczne; odporność psychiczna

dr Diana Müller-Siekierska

Wydział Nauk o Wychowaniu, Uniwersytet Łódzki

Wielowymiarowe konsekwencje rozwodu rodziców z perspektywy dorosłego życia ich dzieci

Rodzice doświadczający sytuacji okołorozwodowej często podkreślają, że nie chcą, aby ich dzieci cierpiały oraz aby konsekwencje rozwodu były dla nich dotkliwe. Przyjmując za cel minimalizację tych konsekwencji i dobro dziecka zdarza się, że osiągają skutek przeciwny do zamierzonego. Sytuacja rozwodowa staje się doświadczeniem, które może przez długi czas towarzyszyć dorosłym już dzieciom rozwiedzionych rodziców i wpływać na wiele aspektów ich rozwoju. Doświadczenie to niejednokrotnie odbierane jest przez dzieci jako zagrożenie, ponieważ rozpadł się ich dotychczasowy świat, zburzone zostało ich poczucie bezpieczeństwa.

Celem niniejszego wystąpienia będzie zaprezentowanie jak osoby badane opisują konsekwencje przeżytego rozwodu z obecnej perspektywy. Postępowanie badawcze ulokowano w strategii jakościowej z zastosowaniem paradygmatu interpretatywnego, gdzie rzeczywistość społeczna jest względna i płynna, tworzona przez aktorów społecznych. Jako metodę zbierania danych wybrano wywiad narracyjny. Zebrany materiał empiryczny pozwolił na wyodrębnienie nie tylko samych konsekwencji rozwodu rodziców, lecz także umożliwił podjęcie próby stworzenia typologii tychże konsekwencji, uwzględniając trzy kluczowe aspekty: psychologiczny (m.in.: poczucie bycia opuszczonym, potrzeba bycia docenionym, silne pragnienie zbudowania szczęśliwej rodziny prokreacji), emocjonalny (trudności z ekspresją emocji, żal, wstyd, poczucie winy) oraz społeczny (izolacja, poczucie samotności, brak samodzielności versus nadmierna odpowiedzialność, utrata pokoju).

Słowa kluczowe: rozwód rodziców, konsekwencje rozwodu rodziców; radzenie sobie z rozwodem rodziców; badania jakościowe

dr Magdalena Chrzan-Dętkoś, mgr Natalia Murawska, dr Tamara Walczak-Kozłowska

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Depresja, lęk oraz orientacja macierzyńska w kontekście czasu po porodzie - wnioski płynące z polskiego projektu profilaktyki depresji poporodowej "Przystanek MAMA".

Mając na uwadze, że kobiety różnią się pod względem podejścia do macierzyństwa i postaw dotyczących opieki nad dzieckiem podjęto próbę określenia postaw związanych z ryzykiem rozwoju depresji po porodzie. Dane zostały zebrane w ramach projektu "Przystanek MAMA". 899 kobiet wzięło udział w przesiewowym badaniu depresji poporodowej przeprowadzonym przez położną i uczestniczyło w badaniu follow-up. Wykorzystano narzędzia służące do oceny nasilenia objawów depresji poporodowej (EPDS), podstawowych objawów lękowych (GAD-2) oraz orientacji (FRQ).

5% matek miało zwiększone ryzyko wystąpienia depresji poporodowej, a 13,8% - lęku. Stwierdzono istotne korelacje między wynikiem FRQ a początkowym i końcowym wynikiem ESDP (0,15, $p < 0,05$), a także współczynnikiem ESDP "objawy depresyjne": początkowym (0,17, $p < 0,01$) i końcowym (0,17, $p < 0,01$) wśród kobiet z grupy skonfliktowanej w ciągu pierwszych sześciu miesięcy po porodzie. Jednak podwyższony poziom objawów depresji i lęku zmniejsza się w drugiej połowie pierwszego roku. Ponadto wykazano istotny związek między poszczególnymi stwierdzeniami FRQ a nasileniem objawów depresyjnych i lęku u kobiet uczestniczących w badaniu kontrolnym w ciągu pierwszych sześciu miesięcy po porodzie. Zakres badań przesiewowych w kierunku depresji poporodowej powinien być wydłużony do pierwszych 6 miesięcy po porodzie i rozszerzony o badania przesiewowe w kierunku lęku. Zwrócenie uwagi na aspekty orientacji matek może być pomocne w leczeniu i profilaktyce.

Słowa kluczowe: depresja poporodowa, lęk, czynniki ryzyka, orientacja macierzyńska, macierzyństwo

dr Magdalena Chrzan-Dętkoś, mgr Natalia Murawska

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

„Jesteśmy w tym razem” – refleksje polskich położnych na temat opieki okołoporodowej nad pacjentkami uchodźczyniami wojennymi.

Od początku agresji Rosji na Ukrainę, granicę polsko-ukraińską przekroczyło ponad 3 miliony uchodźców z Ukrainy. Przeprowadzono analizę jakościową pogłębionych wywiadów dotyczących doświadczeń położnych w zakresie opieki nad pacjentkami-uchodźczyniami z Ukrainy w kontekście postrzeganych przez nie różnic kulturowych. Badanie miało na celu również określenie stanu psychicznego pacjentek, w tym stopnia traumatyzacji wojennej.

W badaniu wzięło udział osiem położnych. Wszystkie miały doświadczenie w pracy zarówno z pacjentkami z Ukrainy, jak i z uchodźczyniami wojennymi. Do najczęściej obserwowanych reakcji u ukraińskich pacjentek należały: płacz, wzmożony niepokój, lęk, wycofanie, zaabsorbowanie sytuacją wojenną. Wszystkie badane podkreślały trudność wynikającą z bariery językowej, ale także zwracały uwagę na swoje wzmożone zaangażowanie, okazywanie empatii i wczuwanie się w sytuację pacjentek. Żaden szpital nie wprowadził dodatkowego wsparcia dla położnych. Stwierdzono, że średni subiektywny wynik obciążenia stresem związanym z wojną jest wyższy u położnych niż u pacjentów (w ocenie położnych). Zwrócono również uwagę na obszary potencjalnego konfliktu i różnic.

Zaobserwowana duża potrzeba wsparcia i zrozumienia sytuacji uchodźczyń to główne wnioski z badania. Podczas wystąpienia zostaną przedstawione szczegółowe analizy dotyczące opieki okołoporodowej nad pacjentkami z doświadczeniem wojny, refleksje położnych oraz główne zalecenia w kontekście pracy położnej z kobietami w okresie okołoporodowym w sytuacji kryzysu związanego z wojną.

Słowa kluczowe: opieka okołoporodowa, trauma, depresja poporodowa, wojna, ciąża

dr Magdalena Chrzan-Dętkoś, mgr Natalia Murawska, Sylwia Szymańska, Krzysztof Szymański

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Konsultacje psychologiczne w ramach projektu "Przystanek MAMA" - wnioski z przeprowadzonych konsultacji

Pomimo rosnącej świadomości dotyczącej depresji poporodowej, badania wskazują, że tylko 15,8% matek poddaje się leczeniu. Celem analiz było wyciągnięcie wniosków dotyczących zrealizowanych konsultacji psychologicznych. Dane zostały zebrane w ramach projektu "Przystanek MAMA". Dane socjodemograficzne kobiet i dane dotyczące konsultacji zostały zebrane przez psychologów za pomocą autorskiego kwestionariusza. Z konsultacji psychologicznych skorzystało 235 kobiet. Dane na temat refleksji kobiet korzystających z konsultacji zostały zebrane w części follow-up prowadzonej przez studentów psychologii z wykorzystaniem autorskiego wywiadu. W tej części badania wzięło udział 121 kobiet.

30% kobiet kwalifikujących się do skorzystania z konsultacji zdecydowało się na kontakt z psychologiem. Kobiety korzystające z konsultacji uzyskały średni wynik w skali EPDS wynoszący 16,88 punktu. 5% kobiet było aktualnie leczonych psychiatrycznie, 33% skorzystało wcześniej z pomocy psychiatrycznej, a 46% z pomocy psychologicznej. Większość kobiet zgłaszała objawy obniżonego nastroju (93%), nieadekwatnego poczucia winy (61%), niepokoju (82%) i labilności emocjonalnej (74%). Łącznie zrealizowano 578 godzin konsultacji. 77,2% kobiet skorzystało ze wszystkich 3 konsultacji. 58% matek zostało skierowanych na dalsze leczenie - większość na psychoterapię indywidualną. Interwencją kryzysową objęto 46% kobiet, psychoedukacją 96%, a ścieżkę dalszego postępowania opracowano dla 45%. Podczas wystąpienia zostaną przedstawione szczegółowe analizy dotyczące zrealizowanych konsultacji oraz refleksje matek na temat odbytych przez nie konsultacji.

Słowa kluczowe: konsultacje psychologiczne, depresja poporodowa, leczenie

dr Magdalena Chrzan-Dętkoś, mgr Natalia Murawska

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

„Przystanek MAMA”: ewaluacja strategii prewencji depresji poporodowej w Polsce

W pracy przedstawiono wyniki ewaluacji śródkresowej strategii zapobiegania depresji poporodowej w północnej Polsce. W ciągu dwóch lat projektem "Przystanek MAMA" objęto ponad 15 000 kobiet w pierwszym roku po porodzie, a prawie 300 kobiet skorzystało z konsultacji psychologicznych. Około 300 przeszkolonych położnych było zaangażowanych w prowadzenie badań przesiewowych w kierunku depresji poporodowej za pomocą Edynburskiej Skali Depresji Poporodowej (ESDP). Średni wynik ESDP uzyskany w bezpośrednim kontakcie z położną wynosił 4,73 ($SD = 4,14$, $n = 7\,222$), natomiast w samobadaniu na naszej platformie internetowej - 16,05 ($SD = 5,975$, $n = 10\,454$). W badaniu follow-up wynik uzyskany we wstępnym badaniu przesiewowym w kierunku depresji poporodowej przeprowadzonym przez położne wzrósł u 55,5% kobiet. Około 78% pracowników służby zdrowia zwiększyło swoją wiedzę na temat depresji przedporodowej i poporodowej po udziale w naszych sesjach szkoleniowych.

Wyniki te mają szczególne znaczenie dla planowania działań profilaktycznych i optymalizacji interakcji w grupie matek z dziećmi: zapewnienie dodatkowej możliwości anonimowego samobadania, oprócz standardowego badania przesiewowego w kierunku PPD w bezpośrednim kontakcie; uzupełnienie konsultacji psychologicznych o inne formy interwencji odpowiadające potrzebom kobiet (np. grupy wsparcia); monitorowanie stanu psychicznego matek do roku po porodzie. Podczas prezentacji zostaną przedstawione główne wnioski płynące z ewaluacji i zalecenia dotyczące przyszłych działań.

Słowa kluczowe: depresja poporodowa, szkolenia, profilaktyka, konsultacje psychologiczne, ewaluacja

dr hab. Elżbieta Napora, prof. UJD

Katedra Psychologii, Uniwersytet Humanistyczno - Przyrodniczy im. Jana Długosza w Częstochowie, Katedra Psychologii

Osiągnięcia szkolne uczniów. Czy relacje z innymi mierzone Skalą Komunikowania się Adolescentów z Rówieśnikami są jedyną przyczyną osiągnięć szkolnych badanych uczniów

Celem pracy było wskazanie determinant osiągnięć szkolnych uczniów będących w okresie dorastania. Aby odpowiedzieć na pytanie, które predyktory mogą wyjaśniać osiągnięcia szkolne uczniów, zebrano dane od 190 osób za pomocą Skali Pomiaru Prężności (SPP-18), Berlińskich Skali Wsparcia Społecznego (BSSS), autorskiej Skali Komunikowania się z Rówieśnikami (SKAR) oraz uwzględniono średni wynik semestralny badanych uczniów.

Wyniki pokazały, że w grupie dziewcząt uzyskano istotnie statystycznie wyższą średnią ocen szkolnych ($p < 0,001$) niż w grupie chłopców. Ponadto w grupie dziewcząt otrzymano także wyższe wyniki średnie w zakresie otwartej komunikacji z rówieśnikami ($p = 0,05$) w porównaniu do grupy chłopców. Wartości współczynników równania regresji pokazały, że istotny wpływ na wynik zmiennej zależnej (średnia ocen szkolnych) posiadały takie cechy jak: liczba rodzeństwa, prężność psychiczna, komunikacja otwarta i komunikacja z trudnościami. Natomiast, w grupie chłopców wartości współczynników korelacji wykazały związek pomiędzy zmiennymi wiek a prężność ogólna ($p = 0,05$). Pozostałe wyniki związków, które okazały się znaczące to liczba posiadanego rodzeństwa i komunikacja z trudnościami ($p = 0,05$). Ponadto, istotne związki uzyskano dla zależności pomiędzy prężnością psychiczną a spostrzeganym wsparciem ($p < 0,001$) oraz komunikacją otwartą ($p < 0,001$). Otrzymano także znaczące związki dla zależności pomiędzy wsparciem spostrzeganym, a aktualnie otrzymywanym wsparciem ($p = 0,05$) oraz komunikacją otwartą ($p < 0,001$).

Uzyskane wyniki wykazały, że istotne czynniki oddziałujące na osiągnięcia szkolne uczniów są zróżnicowane płcią badanych osób.

Słowa kluczowe: uczeń, osiągnięcia szkolne, prężność, wsparcie społeczne dziadków, komunikacja z rówieśnikami

dr Dominika Ochnik

Katedra Psychologii Klinicznej, Wyższa Szkoła Techniczna w Katowicach

Status relacyjny a zdrowie psychiczne u młodych dorosłych z Polski, Słowenii, Izraela i Niemiec w trakcie pandemii COVID-19 – badanie podłużne

Celem tego podłużnego międzynarodowego badania było określenie zmian i różnic wskaźników zdrowia psychicznego: lęku przed COVID-19 (FCV-19), odczuwanego stresu (PSS-10), depresji (PHQ-10) oraz satysfakcji z życia (SWLS) u młodych dorosłych w czasie pandemii COVID-19 ze względu na status relacyjny, płeć i kraj. Pierwszy pomiar (T1) odbył się w lutym 2021 r., drugi (T2) w maju-czerwcu 2021 r. Próba składała się z 1723 uczestników z Niemiec, Izraela, Polski i Słowenii w wieku 20-40 lat ($M = 30,74$; $SD = 5,74$). Zastosowano mieszany model analizy wariancji ANOVA dla powtarzanych pomiarów, aby zbadać zmiany w czasie (T), z uwzględnieniem statusu relacyjnego (MS), płci (G) i kraju (C).

Wyniki ukazały istotny spadek FCV-19 o dużej sile efektu oraz stresu o niskiej sile efektu w okresie trzech miesięcy. W zakresie depresji oraz satysfakcji z życia nie odnotowano zmian. Dla FCV-19 pojawił się mały istotny efekt MS oraz interakcji MSxC i MSxCxG. Single w Polsce, Niemczech i Słowenii charakteryzowali się wyższym FCV-19 w porównywaniu do małżeństw i kohabitantów w Izraelu. Dla stresu interakcje TxMS, TxMSxG, i TxMSxGxC okazały się istotne. Single w T1 charakteryzowali się wyższym stresem od małżeństw i kohabitantów w T1 i T2 oraz singli w T2. Interakcja TxMS, wskazała, że single w T1 mieli wyższe objawy depresji w porównaniu do osób w małżeństwie i kohabituujących w T2. Różnice ze względu na status relacyjny były większe w T1, przy wyższym nasileniu problemów zdrowia psychicznego. Status relacyjny lepiej wyjaśnia zmiany i różnice problemów zdrowia psychicznego niż satysfakcji z życia. W psychologicznych analizach singli, należy uwzględnić kontekst kulturowy.

Słowa kluczowe: status relacyjny, single, zdrowie psychiczne, satysfakcja z życia, COVID-19

dr Natalia Pilarska, prof. dr hab. Hanna Liberska,

Wydział Psychologii, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Znaczenie samoopiekuńczości w obliczu problemu wypalenia rodzicielskiego

Aktualne przemiany społeczno-gospodarcze nie pozostają bez znaczenia dla oczekiwań stawianych wobec współczesnych rodziców, co może być źródłem wypalenia rodzicielskiego. Poszukując czynników ochronnych, zbadano znaczenie samoopiekuńczości w obliczu problemu wypalenia rodzicielskiego, traktując je jako wyraz opieki wobec samych siebie w okolicznościach, w których jednym z podstawowych zadań jest sprawowanie opieki nad innymi.

Przebadano 1113 matek, głównie z wykształceniem średnim i wyższym, zamieszkujące polskie wsie i miasta, wykorzystując autorską ankietę oraz następujące narzędzia badawcze: Kwestionariusz samoopiekuńczości, Kwestionariusz wypalenia rodzicielskiego oraz Skalę satysfakcji z życia.

Badanie wskazuje na istnienie negatywnej korelacji pomiędzy samoopiekuńczością a nasileniem wypalenia rodzicielskiego ($r=-0,57$; $p<,05$). Dokonano analizy związków pomiędzy wyszczególnionymi czynnikami w obrębie tych zmiennych, co ukazało, że kontrast pomiędzy wyobrażeniami macierzyństwa a rzeczywistością najbardziej utrudnia dbanie o siebie ($r=-0,58$; $p<,05$). Badania wskazują, że ilość dzieci ($r=0,092$; $p<,05$) oraz wielkość zamieszkiwanej miejscowości ($r=0,072$; $p<,05$) mają znaczenie dla skali wypalenia rodzicielskiego. Skonstruowano model, który ukazuje, że wypalenie rodzicielskie w 35% jest objaśniane przez wiek matki, wiek dzieci, ilość dzieci, wielkość zamieszkiwanej miejscowości oraz poziom samoopiekuńczości, która najsilniej prognozuje wypalenie rodzicielskie ($b^*=-0,585$, $p<,001$). Ponadto przeanalizowano subiektywne poczucie wpływu wojny w Ukrainie oraz pandemii na nasilenie wypalenia rodzicielskiego oraz satysfakcję z życia jako wyraz ogólnego dobrostanu psychicznego badanych mam.

Na wypalenie rodzicielskie narażone są przede wszystkim wielodzietne matki z dłuższym stażem w macierzyństwie i zamieszkujące duże miasta, jednak największym ryzykiem dla jego rozwoju jest zaniedbywanie samej siebie i swoich potrzeb.

Słowa kluczowe: funkcje samoopiekuńcze, wypalenie rodzicielskie

mgr Anna Pindych

Szkoła Podstawowa nr 4 Lubliniec

Młodzież z Ukrainy w Polsce - na drodze do integracji.

Zgodnie z informacją ministra Dariusza Piontkowskiego z dnia 12.05.2022 w polskich szkołach jest około 200 tysięcy dzieci i młodzieży z Ukrainy. Dziesięcioro z nich trafiło do oddziału przygotowawczego w Szkole Podstawowej nr 4 w Lublińcu. Celem wystąpienia jest przybliżenie perspektywy młodzieży na sytuację adaptacji do życia w obcym kraju po przymusowej emigracji z kraju pochodzenia oraz prognoza czy proces ten zakończy się powodzeniem i integracją. Ponadto, zostaną poruszone kwestie dotyczące różnic kulturowych pomiędzy Polską, a Ukrainą oraz opisane zostaną doświadczenia ukraińskich uczniów, którzy zostali włączeni w polski system edukacji.

Na potrzeby wystąpienia wykorzystana została definicja integracji za Immigration Policy Lab z Zurichu, według której integracja oznacza stopień, w jakim imigranci posiadają wiedzę i zdolność do budowania udanego, satysfakcjonującego życia w społeczeństwie przyjmującym. Informacje o nastolatkach i ich zachowaniu zostaną odniesione do modelu szoku kulturowego/kontaktu kulturowego ABC Colleen Ward oraz tzw. modelu "U" wg Lysgaarda. Uczniowie wzięli również udział w krótkiej ankiecie oceniającej przeżywane emocje, poziom natężenia stresu w czasie pobytu w polskiej szkole oraz dostrzegane przez nich różnice kulturowe.

Słowa kluczowe: Ukraina; adaptacja; integracja; szok kulturowy

dr Konrad Piotrowski¹, Moira Mikołajczak², prof. Isabelle Roskam²

¹*Instytut Psychologii, SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny w Poznaniu*

²*UCLouvain, Louvain-la-Neuve, Belgia*

Żałowanie rodzicielstwa. Prezentacja nowej metody pomiarowej oraz wyników badań.

Prezentacja będzie miała na celu zapoznanie badaczy rodziny z nowym narzędziem kwestionariuszowym, którego celem jest pomiar nasilenia żalu rodzicielskiego, definiowanego jako stopień w jakim rodzic żałuje tego, że zdecydował się na posiadanie dzieci. Zaprezentowane zostaną wyniki czterech badań poprzecznych przeprowadzonych w Polsce, w Belgii i we Francji, w których oceniano parametry psychometryczne i trafność skali.

W badaniach wzięło udział N = 1 940 rodziców, w wieku od 18 do 62 lat. Uzyskane wyniki potwierdziły, że Skala Żałowania Rodzicielstwa (Parental Regret Scale) jest narzędziem spełniającym kryteria psychometryczne i może być stosowana w badaniach naukowych na żałowaniem decyzji o rodzicielstwie.

Słowa kluczowe: wypalenie rodzicielskie, żałowanie rodzicielstwa, kwestionariusz

dr Magdalena Poraj-Weder¹, dr Monika Dominiak-Kochanek¹, dr Paulina Szymańska²,
dr hab. Grażyna Poraj, prof. UŁ²

¹ *Instytut Psychologii, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie*

² *Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki*

Metody wychowawcze stosowane przez rodziców i ich związki z agresją i rywalizacją pomiędzy rodzeństwem

Celem badania była weryfikacja związków pomiędzy percypowanymi u rodziców zachowaniami dyscyplinującymi i nasileniem agresji i rywalizacji w podsystemie rodzeństwa. Próba liczyła 439 osób, 209 kobiet (47,6%) i 230 mężczyzn (52,4%). W ocenie zależności posłużono się analizą klas ukrytych (LPA), ogólnym modelem liniowym oraz analizą moderacji.

W LPA wyodrębniono sześć klas grupujących osoby, które doświadczyły zróżnicowanych oddziaływań rodzicielskich: klasę o profilu umiarkowanie negatywnym (I), umiarkowanie pozytywnym (II), z dominującą agresją psychologiczną rodziców (III), z ojcem nieaktywnym wychowawczo (IV), z rodzicami niezaangażowanymi w proces wychowania (V) oraz stosującymi zarówno pozytywne, jak i negatywne zachowania dyscyplinujące. Tylko jedna klasa cechowała się pozytywną konstelacją wyników. Była to jednocześnie klasa cechująca się najniższym nasileniem agresji i rywalizacji pomiędzy rodzeństwem. W badaniu wykazano również, że zależność pomiędzy profilem oddziaływań rodzicielskich i agresją oraz rywalizacją w podsystemie rodzeństwa jest moderowana przez agresję dziecka, ujmowaną jako cecha.

Słowa kluczowe: agresja pomiędzy rodzeństwem, rywalizacja pomiędzy rodzeństwem, metody wychowawcze, analiza klas ukrytych

dr Magdalena Poraj-Weder¹, dr Małgorzata Woźniak-Prus², mgr Julia Glesmann¹, dr Andrzej Cudo³

¹ *Instytut Psychologii, Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej*

² *Wydział Psychologii, Uniwersytet Warszawski*

³ *Instytut Psychologii, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II*

Upominki za dobre uczynki. Materialne wzmocnienia w procesie wychowania – badania pilotażowe nad adaptacją metody pomiarowej

Materialistyczne praktyki rodzicielskie (ang. material parenting) wiążą się z podejmowaniem trzech rodzajów zachowań: (1) bezwarunkowego nagradzania materialnego, czyli tzw. „zarzucania dobrami”, (2) warunkowego nagradzania materialnego, a więc stosowania wzmocnień o charakterze materialnym i finansowym w sytuacji, gdy rodzic chce nagrodzić dziecko (np. za sukcesy szkolne lub inne pożądane zachowania) oraz (3) warunkowego karania materialnego, polegającego na stosowaniu negatywnych wzmocnień materialnych i finansowych, (np. w postaci odbierania kieszonkowego). Nasze badania służyły adaptacji narzędzia autorstwa Richins i Chaplin, pozwalającego oszacować częstotliwość stosowania tego rodzaju praktyk przez rodziców dzieci w wieku 10–15 lat.

W celu walidacji kwestionariusza przeprowadzono cykl badań, służących weryfikacji jego struktury czynnikowej oraz ocenie trafności i rzetelności. Strukturę czynnikową wyodrębniono w oparciu o Metodę Głównych Składowych, Metodę Hulla oraz Analizę Równoległą. Do oceny trafności Kwestionariusza Materialnych Praktyk Rodzicielskich (KMPR) wykorzystano Kwestionariusz interpersonalnego kontekstu rodzicielstwa (PASCQ), Kwestionariusz Praktyk Rodzicielskich (APQ), Inwentarz Relacji w Bliskich Związkach (ECRS-R) oraz Indeks Aspiracji Życiowych (AI). Uzyskane wyniki przemawiają za strukturą trójczynnikową, wskazując też na satysfakcjonujące parametry psychometryczne KMPR.

Słowa kluczowe: praktyki rodzicielskie, materialne wzmocnienia, dzieci w wieku szkolnym i nastoletnim

mgr Agata Ruźniak-Lubocka, dr hab. Maria Kaźmierczak, prof. UG, dr Paulina Pawlicka

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Partnerstwo w rodzicielstwie - blaski i cienie doświadczeń rodziców dzieci w wieku poniemowlęcym

Nadchodząca jesień to zmiany ustawodawcze związane z wprowadzeniem dyrektywy unijnej „work-life balance”. Jednym z rozwiązań, które ma zostać wdrożone jest wprowadzenie 9 tygodniowego w pełni płatnego urlopu ojcowskiego. Czy to rozwiązanie umożliwi ojcom większe zaangażowanie się w proces opieki nad małym dzieckiem? Tego jeszcze nie wiemy. Natomiast warto przyglądać się tym zmianom, ponieważ z prezentowanych, w niniejszym wystąpieniu, danych wynika, że większe obciążenie obowiązkami dotyczącymi opieki nad dzieckiem odczuwają matki. W porównaniu do ojców bardziej stresujące jest dla nich także pogodzenie opieki nad dzieckiem z obowiązkami rodzicielskimi.

W badaniu udział wzięło 79 triad (matka-dziecko-ojciec). W analizach danych skupiono się na porównaniu deklarowanych odczuć pomiędzy matkami i ojcami na takich wymiarach jak stres rodzicielski oraz zadowolenie ze związku. Prezentowane dane są interesującym punktem odniesienia do dyskusji w kwestii zmian w zakresie nierównego podziału w opiece nad dziećmi między rodzicami.

Słowa kluczowe: partnerstwo w rodzicielstwie, stres rodzicielski, zadowolenie ze związku

Michalina Sikorska

Wydział Psychologii, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

(Nie)obecność ojca a związek między Ja cielesnym a przywiązaniem u młodych dorosłych kobiet

Ja cielesne oraz przywiązanie kształtują się w rozwoju człowieka równolegle do siebie i wiążą się przede wszystkim z relacją z pierwotnym opiekunem, którym najczęściej jest matka. Pojawia się jednak pytanie o rolę ojca w tej relacji stąd też przedmiotem niniejszego badania jest sprawdzenie, w jaki sposób Ja cielesne jest związane z kluczowymi wymiarami przywiązania (niepokojem przywiązaniowym i unikaniem) oraz czy na obie te zmienne i relacje pomiędzy nimi oddziałuje fakt obecności ojca lub jej braku w życiu córki. W celu sprawdzenia postawionych hipotez zbadano grupę 139 kobiet w wieku 20-35 lat. 91 wychowywało się z ojcem, a 48 bez ojca. Do zmierzenia Ja cielesnego wykorzystano Baterię Testów do Badania Ja cielesnego Beaty Miruckiej, zaś do pomiaru przywiązania użyty został Inwentarz Doświadczeń w Bliskich Związkach (ECR-R) w polskiej adaptacji Katarzyny Lubiewskiej. Założono, że obecność ojca pozostaje w związku zarówno z przywiązaniem jak i Ja cielesnym młodych dorosłych kobiet. Uzyskane wyniki zostaną omówione w odniesieniu do koncepcji Ja cielesnego Miruckiej oraz koncepcji przywiązania Hazan i Shavera. Autorka zwróci również uwagę na kontekst społeczno-kulturowy otrzymanych rezultatów.

Słowa kluczowe: ja cielesne; przywiązanie; młode kobiety; rola ojca

dr Katarzyna Sitnik-Warchulska¹, dr hab. Małgorzata Lipowska, prof. UG^{1,2}, dr hab. Bernadetta Izydorczyk, prof. UJ¹, dr hab. Iana Markevych¹, prof. dr hab. Marcin Szwed¹

¹*Instytut Psychologii Stosowanej, Uniwersytet Jagielloński*

²*Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański*

Sila spójności. Kontekst systemowy dziecięcych zachowań problemowych.

Obserwowany w ostatnich latach wzrost zaburzeń internalizacyjnych i eksternalizacyjnych u dzieci oraz młodzieży budzi niepokój badaczy i klinicystów. Skuteczność oddziaływań prewencyjnych i terapeutycznych w tym zakresie zależy od właściwego określenia czynników ryzyka i czynników ochronnych. Obserwacje praktyków klinicznych wskazują, że wśród tego rodzaju czynników kluczowe znaczenie mają czynniki rodzinne i środowiskowe. Z reguły rozważane są one jednak oddzielnie, a rola ich wzajemnych powiązań w kształtowaniu lub prewencji zachowań problemowych u dzieci nie jest do końca poznana.

W referacie zaprezentowane zostaną wyniki badań skoncentrowane na poszukiwaniu wzajemnych związków między spójnością systemu rodzinnego oraz spójnością środowiska sąsiedzkiego i ich znaczeniem dla występowania oraz nasilenia zachowań problemowych u dzieci w wieku szkolnym. W oparciu integralny z modelem biopsychospołecznym paradygmat systemowy założono powiązanie między rodziną oraz środowiskiem sąsiedzkim (model moderowanej mediacji). Badanie przeprowadzono w grupie ponad 600 dzieci, w wieku 10-13 lat (w ramach projektu NeuroSmog: wpływ zanieczyszczenia powietrza na rozwijający się mózg). Analizy przeprowadzono w oparciu o rezultaty Skali Oceny Rodziny SOR, Kwestionariusza Ogólnego do badania spójności środowiska sąsiedzkiego, stworzonego na użytek projektu oraz wyników kwestionariusza Child Behavior Checklist w polskiej wersji językowej. W referacie zostanie zaprezentowany prawdopodobny model wpływu badanych zmiennych systemowych (rodzina oraz środowisko rodzinne) na występowanie dziecięcych zachowań problemowych o charakterze eksternalizacyjnym i internalizacyjnym.

Słowa kluczowe: rodzina, wiek szkolny, dzieci, zachowania problemowe, zaburzenia eksternalizacyjne, zaburzenia internalizacyjne, spójność rodziny, spójność środowiska sąsiedzkiego, paradygmat systemowy

dr hab. Katarzyna Skrzypińska, prof. UG

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

„Bogowie naszych czasów” - czyli pułapki egzystencjalne współczesnej duchowości i ich wpływ na rodzinę

Celem niniejszej analizy jest próba zasygnalizowania istotnej kwestii stanu naszej współczesnej duchowości oraz jego konsekwencji dla systemu jakim jest rodzina. Prezentacja nawiązuje do wielu zjawisk, które obecnie zastępują potrzebę poszukiwania bogów czy dążenia do jakiegokolwiek transcendencji w klasycznym tego słowa znaczeniu. Opierając się na Jamesowskiej klasyfikacji jaźni (materialnej, społecznej i duchowej), Autorka wskazuje przykłady współczesnych teorii czy badań odzwierciedlających ten podział. Na jego kanwie podaje przykłady wypełniające współczesną duchowość człowieka: nawrót do kultu ciała, fascynację śmiercią, „naj”, czyli ekscytację przekraczaniem granic i biciem kolejnych rekordów, czy wreszcie własnym indywidualizmem. Okazuje się, że „bogowie naszych czasów” wyraźnie zmienili oblicze. I o ile sama zmiana potencjalnie i w granicach rozsądku może być kolejnym etapem rozwoju czy samorealizacji, to w nadmiarze prowadzi do tzw. sytuacji granicznej – pułapki egzystencjalnej, z której trudno się wydostać, a która może mieć fundamentalne znaczenie dla relacji członków rodziny. Świadomość tego procesu i znajomość środków zaradczych stanowi pewne antidotum i daje możliwość przywrócenia równowagi. Czy człowiek współczesny jest gotowy na takie rozwiązania? Prezentacja stanowi zaledwie preludium do rozważań o aktualnym stanie rzeczy.

Słowa kluczowe: duchowość, wierzenia, poglądy, moda, internet

mgr Klaudia Smolorz-Roksela

Ośrodek Medyczno-Terapeutyczny Syriusz w Żorach

Transpłciowość adolescentów w perspektywie rodziców

Celem wystąpienia jest przybliżenie perspektywy i doświadczeń rodziców związanych z transpłciowością ich nastoletnich dzieci. Transpłciowość to rozbieżność pomiędzy odczuwaną płcią psychiczną, a innymi determinantami płci, które są odbierane jako obce, należące do płci przeciwnej. Zgodnie z danymi Grupy Ponton, która koncentruje się na promowaniu edukacji seksualnej, statystyki światowe wskazują, że 1 na 30 tysięcy osób jest osobą o męskiej anatomii i psychicznym poczuciu płci żeńskiej, a 1 na 100 tysięcy jest osobą o anatomii kobiecej i psychicznym poczuciu męskiej płci. Haak podaje, że niektóre próby kliniczne wskazują, że nawet 2-6% chłopców i 5-12% dziewczynek znajduje się w obszarze spektrum transpłciowości. W Polsce te dane są jednak trudne do oszacowania.

Jak wynika z praktyki klinicznej, nastoletni pacjenci, którzy określają siebie jako osoby transpłciowe coraz częściej trafiają do gabinetów psychologicznych, poszukując dla siebie wsparcia w różnych aspektach swojego funkcjonowania. Niejednokrotnie wynika to ze współwystępowania objawów depresyjnych, różnych form zachowań autodestrukcyjnych, występowania myśli samobójczych. Młodzi ludzie w związku z transpłciowością często doświadczają transfobii, stresu mniejszościowego, odrzucenia, niezrozumienia w grupach, w których funkcjonują. Adolescenci w większości są zgłaszani przez rodziców, którzy w tej sytuacji również doświadczają szeregu trudnych emocji. Obawy rodziców najczęściej koncentrują się wokół potencjalnej zmiany tożsamości swojego dziecka, prawnych i medycznych aspektów związanych z procesem ewentualnej korekty płci. Rodzice obawiają się również emocjonalnych i społecznych konsekwencji związanych z transpłciowością dziecka, co wiąże się również ze stereotypami dotyczącymi męskich i kobiecych ról w społeczeństwie. Część rodziców ma trudność w rozumieniu zawiłości związanych z tożsamością płciową i seksualnością, często nie akceptują decyzji swojego dziecka, niewiedzą również, jak rozmawiać, czy wspierać swoje dzieci w tym procesie.

Referat koncentruje się na doświadczeniach, wątpliwościach i obawach rodziców, którzy towarzyszą swoim nastoletnim dzieciom na różnych etapach rozważań i dylematów związanych z tożsamością płciową. Omówione kwestie wynikają z praktyki klinicznej opartej na autorskich badaniach, m.in. na studiach przypadku oraz badaniu rodziców.

Słowa kluczowe: transpłciowość, rodzice, adolescencja

dr hab. Błażej Smykowski, prof. UAM

Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu

Rodzina z wyłaniającym się dorosłym

Treścią referatu jest teoretyczna analiza sytuacji rodzinnej w której uczestniczy osoba w okresie wyłaniającej się dorosłości. Ta nowa, nienormatywna faza w rozwoju człowieka nie ma jeszcze „osadzenia” w myśleniu o zadaniach jakie odgrywa system rodziny względem swoich uczestników w określonym wieku rozwojowym. W referacie, wychodząc z założeń Motywacyjnej teorii rozwoju w cyklu życia autorstwa Jutty Heckhausen we współpracy z Richardem Schulzem, a potem też z Carstenem Wroschem, formułuję hipotezę, że system rodzinny, wspomagając proces przejścia dziecka w dorosłość, powinien w większym stopniu niż było to do tej pory skupić się na stymulacji u niego, w toku wszystkich wcześniejszych faz w rozwoju, tzw. procesach kontroli wtórnej. Te zgodnie z przywołaną koncepcją wzmacniają procesy kontroli pierwotnej odpowiedzialne za wybieranie w ogóle, a szczególnie za wybór celów życiowych. Procesy kontroli wtórnej, we współcześnie dominującej sytuacji konkurencji celów, okazują się kluczowe w dochowywaniu wierność swoim wyborom. Ich deficyty powodują bowiem, że mimo podjęcia decyzji o wyborze celu (tu tzw. życiowego) nie wybrane cele nie pozwalają o sobie zapomnieć powodując żal i poczucie utraconych korzyści. To nie pozwala w pełni angażować się w podjęte cele, a nieraz i jest źródłem rezygnacji z nich. To powoduje, że zasoby zamiast być inwestowane w realizację podjętych celów angażowane są w radzenie sobie z celami niepodjętymi.

Słowa kluczowe: rodzina, cele życiowe, wybory, wierność, procesy wtórne

Niekonstruktywne obrony psychologiczne u osób z nierozwiązanym konfliktem rozstaniowym

Usamodzielnianie się i opuszczenie domu rodzinnego wymaga gotowości dorosłego dziecka do odejścia z domu oraz przyzwolenia rodzica na odejście dorosłego dziecka. Proces ten, mimo że ma charakter normatywny, stanowiący naturalny element rozwoju rodziny, przyjmuje postać konfliktu rozstaniowego. Może wiązać się z doświadczaniem szeregu przykrych w odczuciu emocji i podejmowaniem działań mających na celu ich ograniczanie. Jeśli rozwiązanie intrapsychniczego konfliktu u dorosłego dziecka i rodzica nie zbiegnie się w czasie, separacji będzie towarzyszył także konflikt interpersonalny. Rozstanie nastąpi przez kryzys, kształtujący dalszą biografię człowieka. Zakłócenie tego procesu może bowiem być źródłem ujawniania się obron psychologicznych. Są one aktywowane, gdy istnieje potencjalne lub rzeczywiste utrudnienie procesu usamodzielniania się. Podejmowane wówczas obrony wiążą się z przewyciężaniem zagrożenia, czyli z przywracaniem możliwości realizacji celów lub z minimalizowaniem negatywnych następstw niezrealizowanych celów.

Celem referatu jest prezentacja, na przykładzie doświadczeń psychoterapeutycznych, obron psychologicznych osób z nierozwiązanym konfliktem rozstaniowym. Refleksji poddane zostaną w szczególności niekonstruktywne obrony psychiczne i psychospołeczne oraz konsekwencje ich stosowania dla tworzonej innej relacji interpersonalnych.

Słowa kluczowe: usamodzielnianie się, konflikt rozstaniowy, obrony psychologiczne, relacje interpersonalne

dr Anna Szeniman-Łysak

Anna Szeniman-Łysak - Psychoterapia i Edukacja

Przekazy rodzinne a podejmowanie ról małżeńskich i rodzicielskich

W niniejszym referacie poruszona zostanie kwestia związana z generowanymi przez system rodzinny przekazami i ich znaczeniem na niepodjęcie ról małżeńskich i rodzicielskich. Mam na uwadze przede wszystkim rolę, jaką te postawy pełnią w przeżywaniu lęku przed podejmowaniem ról u osób będących w okresie wczesnej dorosłości (22-40 rż). Podejście, na którym opieram swoje rozważania stanowi szeroko rozumiana teoria systemowa, która mówiąc językiem jej twórcy głosi, że systemy to struktury składające się z powiązanych wzajemnie elementów, w sposób umożliwiający samoregulację całego układu. Rodzina jest przykładem takiego systemu. Każda rodzina, w toku swojego rozwoju, gromadzi rozmaite doświadczenia, którymi dzieli się z kolejnymi pokoleniami, przekazując swoim członkom zdobyte prawdy i mądrości, np. pod postacią przysłów, przekazów czy opowiadań. Proces ten nazywamy transmisją międzypokoleniową. To, w jaki sposób postrzegamy świat, ludzi i samych siebie będzie zatem, w znacznym stopniu, zależeć od tego rodzinnego dziedzictwa. Także lęk przed pełnieniem pełnych ról życiowych wpisanych w życie dorosłej jednostki wiązać się może z przekazami rodzinnymi, przez które zostaliśmy ukształtowani.

Podczas wystąpienia chciałabym przedstawić studium przypadku osób zgłaszających się na psychoterapię z powodu lęku przed tzw. „dorosłością” wraz z analizą ich genogramu i przekazów rodzinnych.

Słowa kluczowe: przekazy rodzinne, genogram, system, transmisja międzypokoleniowa

dr Marcin Szulc, prof. UG

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

„Ok Boomer!” Czego się wystrzegać w wychowaniu i edukacji oraz jak mądrze wspierać młodzież w rozwoju.

Utyskiwanie na młode pokolenie nie jest cechą czasów współczesnych. Już egipscy kapłani narzekali na młodzież mówiąc, że jest „krnąbrna i rozbisurmaniona i nie słucha kapłanów”. Sokrates, Platon i Hezjod mówili jednym głosem o marnym wychowaniu, braku szacunku do starszych a tym samym kiepskich perspektywach jakie czeka przyszłe społeczeństwo z taką młodzieżą. Wynika z tego, że problemy w relacjach międzypokoleniowych należą do zjawisk raczej typowych niż wyjątkowych. Riposta „OK Boomer” jest lekceważącym zwrotem, kierowanym przez współczesną młodzież zazwyczaj pod adresem osób starszych w momencie, gdy chce się z nimi zakończyć rozmowę. Zdarza się najczęściej w sytuacji, gdy nastolatek jest zażenowany wypowiedzią dorosłego. Zwrot jest manifestacją kulturowego pęknięcia międzypokoleniowego i uważany za właściwą odpowiedź, z właściwą (symetryczną) ilością lekceważenia wobec lekceważących. Choć nazwa „boomer” nawiązuje do powojennego wzrostu urodzeń w USA (tzw. baby boom) mianem tym określa się osoby także pokolenia lat 90, które cechuje dogmatyzm i sztywność poglądów, ale przede wszystkim poczucie wyższości wobec młodszych, arogancja i niechęć do zapoznania się i zaakceptowania prawa innych do posiadania własnych poglądów. Taka postawa jest odległa od postawy „pozytywnego dorosłego”, który posiada dyspozycje sprzyjające tworzeniu relacji godnościowych (niefolwarcznych) i budowaniu dobrej przestrzeni dialogu z nastolatkiem. Truizmem jest tu stwierdzenie, że dobre relacje z dzieckiem są najskuteczniejszym czynnikiem chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Szkoła jest jednym z tych kluczowych miejsc, w którym dzieci realizują ważne potrzeby rozwojowe. W jaki sposób możemy zbudować szkołę marzeń wolną od relacji folwarcznych, w której pracują „pozytywni nauczyciele”?

Słowa kluczowe: boomer, adolescencja, pozytywny dorosły

dr Paulina Szymańska

Instytut Psychologii, Uniwersytet Łódzki

Mama ze smartfonem i jej zaangażowanie w wychowanie. Wstępne doniesienia z badań nad technoferencją rodzicielską.

Jak wskazują badacze, nadmierne czy niekontrolowane używanie urządzeń mobilnych może nieść za sobą szereg negatywnych konsekwencji nie tylko dla samego użytkownika, ale i dla jego otoczenia. Szczególne znaczenie w tym kontekście ma pełnienie roli rodzica, który z jednej strony modeluje zachowanie dziecka, z drugiej zaś kształtuje środowisko, w którym ono wzrasta. Nowe technologie oddziałują na proces budowania przywiązania rodzica i dziecka, czas i uwagę poświęcane dziecku. Mając na względzie ten fakt w niniejszym badaniu postanowiono zweryfikować, czy w grupie matek małych dzieci technoferencja rodzicielska, czyli ingerencja technologii w życie rodzinne, wiąże się z ich poziomem zaangażowania i wspieraniem autonomii dziecka, a także ciepłem rodzinnym oraz strukturalizacją życia rodzinnego.

W badaniu wykorzystano ankietę socjodemograficzną, Skalę Technoferencji w relacji Rodzic-Dziecko, Kwestionariusz Zaangażowania Rodzicielskiego oraz Kwestionariusz Interpersonalnego Kontekstu Rodzicielstwa. Wzięły w nim udział 574 kobiety ($M_{wiek}=29,01$; $SD_{wiek}=4,05$), będące matkami małych dzieci między 24 a 36 miesiącem życia. Na podstawie uzyskanych wyników można wskazać, że technoferencja rodzicielska i związane z nią poczucie wysokiej ingerencji technologii w relację z dzieckiem wiązały się negatywnie m.in. z emocjonalno-poznawczym zaangażowaniem rodzicielskim oraz pozytywnie z odrzuceniem rodzicielskim, a także chaosem i przymusem w strukturze rodzinnej. Percypowany czas korzystania z urządzeń mobilnych nie różnicował poziomu poszczególnych wymiarów zaangażowania rodzicielskiego oraz cech środowiska wychowawczego.

Przedstawiane badanie stanowi wstępne doniesienie z dwuetapowego projektu realizowanego w ramach dofinansowania NCN Miniatura 5 umożliwiającego zbadanie, czy zmiany w sposobie budowania relacji rodzic-dziecko wynikające z rozwoju technologicznego wiążą się z czynnikami, które sprzyjają budowaniu otoczenia wspierającego dzieci od pierwszych lat ich życia.

Słowa kluczowe: technoferencja rodzicielska, rodzicielstwo, smartfon, zaangażowanie rodzicielskie

Wiktoria Ślusarczyk, dr Anna Czyżkowska, mgr Katarzyna Kwiatkowska

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Instytut Psychologii

Satysfakcja ze związku małżeńskiego a religijność małżonków

Problematyka satysfakcji małżeńskiej cieszy się dużym zainteresowaniem środowisk naukowych i jest poddawana licznym analizom. Badania prowadzone na tym polu koncentrują się głównie na poszukiwaniach czynników warunkujących satysfakcję ze związku małżeńskiego. Przedstawione badanie weryfikuje związki pomiędzy satysfakcją małżonków a typem ich religijności oraz przynależeniem do wspólnot chrześcijańskich. W badaniu poszukiwano odpowiedzi na następujące pytania badawcze: 1. Czy satysfakcja z małżeństwa wiąże się z religijnością? 2. Czy typ religijności ma znaczenie dla satysfakcji z małżeństwa – czy osoby z religijnością personalną i apersonalną różnią się pod względem satysfakcji z małżeństwa? 3. Czy osoby będące we wspólnocie katolickiej różnią się od osób nie będących we wspólnocie pod względem satysfakcji z małżeństwa?

W badaniu wzięło udział łącznie 240 osób. Ze względu na braki danych w analizach uwzględniono odpowiedzi 86 par małżeńskich, czyli łącznie 172 osób. Średnia wieku badanych wyniosła $M = 38,49$ lat ($SD = 9,24$). W badaniu wyróżniono dwie grupy: osoby przynależące i nie przynależące do wspólnot chrześcijańskich oraz osoby charakteryzujące się religijnością personalną (osobową) i religijnością apersonalną (nieosobową). Do pomiaru satysfakcji małżeńskiej użyto Kwestionariusz QMI (Quality Marriage Index) autorstwa Roberta Nortona, w polskiej adaptacji Czyżkowskiej i Ciecuchy. Natomiast do zbadania religijności użyto Skale Religijności Personalnej Romualda Jaworskiego.

Wyniki przeprowadzonych analiz sugerują, że religijność i wszystkie jej wymiary korelują w sposób istotny statystycznie z satysfakcją małżeńską. Wyodrębniono także istotne statystycznie różnice w poziomie satysfakcji z małżeństwa u osób o religijności personalnej ($N = 46$) i apersonalnej ($N = 43$). Kierunek średnich rang w zakresie satysfakcji małżeńskiej przebiegał od religijności personalnej do apersonalnej. Analizy różnic między grupą przynależącą i nie przynależącą do wspólnoty chrześcijańskiej wskazały na istotnie statystycznie wyższe wyniki w zakresie religijności oraz satysfakcji z małżeństwa dla osób przynależących do wspólnot. Wyniki uzyskanych badań wskazały, iż religijność małżonków pozytywnie wiąże się z satysfakcją małżeńską. Zauważyć także można, że nie każdy typ religijności pozytywnie koreluje z satysfakcją ze związku. Wydaje się, iż jedynie wymiar personalny koreluje dodatnio z zadowoleniem z małżeństwa. Osoby przynależące do wspólnot chrześcijańskich charakteryzują się istotnie wyższym poziomem satysfakcji z małżeństwa.

Słowa kluczowe: satysfakcja z małżeństwa, religijność personalna, religijność apersonalna

mgr Kamil Tomaka

Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

„I nie opuszczę Cię aż do śmierci...” – rola uświęcania małżeństwa w budowaniu zaangażowania interpersonalnego

Pomimo przemian dokonujących się w polskim społeczeństwie w przeciągu ostatnich dziesięcioleci, małżeństwo jest nadal najczęściej wybieraną formą życia dwojga ludzi. Badania pokazują, że istnieje wiele czynników warunkujących szczęście i zaangażowanie w budowanie relacji małżeńskiej np. zaufanie, gotowość do przebaczenia partnerowi, wspólne podejmowanie decyzji. Wśród tych czynników ważną rolę pełni także duchowość partnerów. Profesor Annette Mahoney z Bowling Green State University w Ohio opracowała koncepcję duchowości relacyjnej (Relational Spirituality Framework) opisującą mechanizmy, poprzez które duchowość może wzmacniać, chronić lub osłabiać funkcjonowanie relacji małżeńskich i rodzinnych. Jednym z takich mechanizmów jest uświęcanie małżeństwa, czyli proces, w którym partnerzy przypisują niektórym aspektom swojej relacji cechy wyjątkowe, święte, a nawet dostrzegają w niej obecność Boga. Proces ten może obejmować relację małżeńską, czas oczekiwania na potomstwo i rodzicielstwo, a także relację seksualną. Najnowsze badania pokazują, że partnerzy, którzy uważają swój związek za święty, wyżej oceniają jego jakość, a ich związki cechuje większa trwałość. Jak do tej pory, na gruncie polskich prac psychologicznych brakowało badań, które pokazywałyby jaką rolę pełni uświęcanie małżeństwa.

W prezentowanych badaniach postanowiono zbadać związek pomiędzy uświęcaniem małżeństwa a zaangażowaniem interpersonalnym oraz przeanalizować mediacyjną funkcję satysfakcji z poświęcenia się. Badania zostały przeprowadzone na próbie 143 polskich małżeństw (badanie w diadach; średnia długość związku $M = 7,04$; $SD = 3,25$). W analizach wykorzystano Actor-Partner Interdependence Mediation Model. Zastosowano Skalę uświęcania małżeństwa, Skalę zaangażowania interpersonalnego oraz Skalę satysfakcji z poświęcenia się. Otrzymane wyniki wykazały, że uświęcanie związku (zarówno przez mężów, jak i żony) wiązało się z większym zaangażowaniem interpersonalnym. Ponadto satysfakcja z poświęcenia się (obu partnerów) była istotnym mediatorem tego związku. Podsumowując, partnerzy, którzy postrzegają swoją relację jako ważną i cenną, są bardziej skłonni poświęcić się dla partnera, co z kolei zwiększa zaangażowanie w utrzymanie związku.

Słowa kluczowe: uświęcanie małżeństwa, zaangażowanie interpersonalne, polskie pary, badanie w diadach

dr Katarzyna Tomaszek, dr Agnieszka Muchacka-Cymerman

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

Zdrowie psychiczne i funkcjonowanie zawodowe rodziców a syndrom wypalenia nauką zdalną w trakcie pandemii COVID 19 – wyniki badań wstępnych

Syndrom przeciążenia nauką szkolną uczniów jest zagadnieniem rzadko analizowanym w literaturze polskiej, jeszcze mniej opracowań uwzględnia wiedzę rodziców na temat tych problemów u ich dzieci. Jedynie nieliczne badania koncentrowały się dotychczas na charakterystykach psychologicznych rodziców związanych z problemem wypalenia szkolnego tj. jakością relacji rodzinnych, styl przywiązania, postawy rodzicielskie czy styl wychowawczy. W literaturze przedmiotu brak jednak badań, w których uwzględnia się równocześnie wskaźniki funkcjonowania dzieci i rodziców z syndromem wypalenia. Z tej uwagi głównym celem badania było sprawdzenie czy zdrowie psychiczne i wskaźniki funkcjonowania zawodowego rodziców są związane z syndromem wypalenia nauką zdalną w trakcie pandemii COVID 19.

Analiza obejmowała 30 diad rodzic-adolescent. W całej grupie badanych potwierdzono związki między zaobserwowanymi symptomami wypalenia nauką zdalną spostrzeganymi przez rodziców, a ogólnym wskaźnikiem wypalenia nauką zdalną w perspektywie uczniów oraz ich niskim dobrostanem psychicznym. Wypalenie uczniów nauką zdalną korelowało dodatnio z problemami psychicznymi rodziców oraz ujemnie z dobrostanem psychicznym uczniów. Nie potwierdzono, by syndrom wyczerpania nauką korelował z flow w pracy oraz wypaleniem pracą zdalną rodziców. Dane jakie uzyskano wskazują na zasadność równoczesnej oceny problemu wypalenia nauką w diadzie rodzic – adolescent. W tym kontekście aktywne zaangażowanie rodziców w oddziaływania profilaktyczne, dotyczące zdrowia psychicznego ich dzieci, może być ważnym czynnikiem przyczyniającym się do minimalizowania ryzyka rozwoju symptomów wypalenia szkolnego.

Słowa kluczowe: zdrowie psychiczne, wypalenie nauką zdalną, diada rodzic – adolescent, pandemia COVID 19

dr Julita Wojciechowska

Wydział Psychologii i Kognitywistyki, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Posiłki rodzinne i kontrola rodzicielska w czasie pandemii i po niej w pespektywie matek

Kontrola w obszarze żywienia w rodzinie jest kluczowym zagadnieniem w dobie epidemii nadwagi i otyłości u dzieci i młodzieży. Ważnym kontekstem dla procesów kontroli zachowań jedzeniowych i organizacji posiłków w rodzinie były również kolejne doświadczenia izolacji z powodu pandemii Covid -19.

W oparciu o model kontroli restrykcyjnej (ograniczającej) i strukturującej (przyzwalającej) wg koncepcji Grolnick i Pommerantz oraz Kwestionariusz rodzinnych nawyków związanych z jedzeniem i aktywnością (FEAHQ-R) na podstawie M. Golan i A. Weizman, zbadano przebieg posiłków oraz typ kontroli rodzicielskiej aktualnie oraz retrospekcyjnie w okresie pandemii w grupie 500 matek dzieci w wieku od 3 do 15 lat. Celem referatu będzie przedstawienie wyników badań nad funkcjonowaniem rodzin w zakresie organizacji wspólnych posiłków oraz typu kontroli matek nad zachowaniami jedzeniowymi dzieci będących w różnych fazach rozwoju.

Słowa kluczowe: posiłki rodzinne, pandemia, kontrola rodzicielska

Komunikacja w rodzinie a wkraczanie młodych osób w dorosłość

W kontekście przemian społeczno-kulturowych oraz gospodarczych ostatnich dekad dorosłość stała się konstruktem wielowymiarowym, a pojęciami użytecznymi do jej opisu, oprócz ról i zadań społecznych realizowanych przez młodych ludzi na tym etapie życia, stają się kategorie kompetencji osobowych takich jak odpowiedzialność, niezależność czy samodzielność. Wkraczanie w dorosłość związane jest z cechami osobowymi młodych ludzi takimi jak: samoocena, poczucie koherencji oraz gotowość do zmian. Ponadto uwarunkowane jest wieloma czynnikami ulokowanymi w środowisku życia jednostki, w zakresie których szczególne znaczenie odgrywa rodzina oddziałując na młodych ludzi między innymi poprzez swoją strukturę, jakość relacji rodzinnych, klimat emocjonalny oraz komunikację rodzinną.

W swoim wystąpieniu zaprezentuje autorski (Wysota i Bakiera, 2019) model ujmowania dorosłości, w którym wyróżnione zostały dwa jej wymiary: 1) społeczny związany z realizacją ról i zadań społecznych dorosłości, 2) psychiczny związany z kształtowaniem się u młodych osób kompetencji psychicznych przypisywanych osobom dorosłym. Oba wymiary w proponowanym modelu ujmowane są z dwóch perspektyw: subiektywnej i obiektywnej. W kontekście tego modelu przedstawie wyniki autorskich badań poświęconych związkom pomiędzy komunikowaniem się rodziców z młodymi ludźmi a wkraczaniem przez nich w dorosłość. W omawianych badaniach komunikacja była ujmowana zgodnie z teorią wzorców komunikacji rodzinnej (Koerner i Fitzpatrick, 2002), w której wyróżnia się dwa jej wymiary: zorientowanie na rozmowę oraz zorientowanie na zgodność. Biorąc pod uwagę złożoność procesu wkraczania w dorosłość wyniki badań pokazały, że trudno jest wyróżnić jeden sposób komunikowania się rodziców z młodymi ludźmi, który sprzyjałby osiągnięciu przez nich dorosłości w każdym jej aspekcie. Jednakże te same wyniki pokazały, że komunikacja rodzinna w procesie wkraczania w dorosłość przez młodych ludzi odgrywa istotną rolę. Znaczenie orientacji na rozmowę oraz orientacji na zgodność jest jednak różne w zależności od tego, do których aspektów wkraczania w dorosłość je odnosimy, co stanowić może, w pewien sposób, wyjaśnienie wielości i różnorodności ścieżek rozwojowych współczesnych młodych osób.

Słowa kluczowe: wkraczanie w dorosłość, dorosłość w wymiarze społecznym, dorosłość w wymiarze psychicznym, orientacja na rozmowę, orientacja na zgodność

dr hab. Anna Maria Zawadzka, prof. UG; mgr Magdalena Iwanowska, dr Aleksandra Lewandowska-Walter, dr Judyta Borchet, dr Blanka Kondratowicz

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Predyktory różnych dziedzin aktywizmu wśród nastolatków

Aktywizm młodych ludzi odnosi się do działań realizowanych przez adolescentów oraz młodych dorosłych na rzecz zmian społeczno-politycznych prowadzących do poprawy sytuacji społeczeństwa. Obecnie młodzi ludzie mniej interesują się konwencjonalnym aktywizmem politycznym, a chętniej angażują się w aktywizm na rzecz rozwiązania bieżących problemów społecznych takich jak niesprawiedliwość społeczna, katastrofa klimatyczna czy nieuczciwe praktyki rynkowe. Zgodnie z teorią społecznego uczenia się nastolatki obserwują swoich rodziców i kształtują swoje zachowania i aspiracje w oparciu o modelowanie.

W związku z tym w prezentowanym badaniu przeanalizowano, w jaki sposób materialistyczne i niematerialistyczne aspiracje nastolatków i ich rodziców oraz aktywistyczna tożsamość i zaangażowanie nastolatków przewidują cztery dziedziny aktywizmu młodzieży: polityczną, społeczną, ekologiczną i konsumencką. Przebadano młodzież w wieku 16-18 lat (N = 459). Wyniki wskazują, że aktywistyczna tożsamość i zaangażowanie nastolatków pozytywnie przewidują wszystkie dziedziny aktywizmu. Materialistyczne aspiracje nastolatków negatywnie przewidują aktywizm ekologiczny, podczas gdy niematerialistyczne aspiracje nastolatków negatywnie przewidują aktywizm polityczny i społeczny. Niematerialistyczne matki mają dzieci, które angażują się w aktywizm ekologiczny i konsumencki, a materialistyczne matki mają dzieci, które angażują się w aktywizm polityczny i społeczny. Aspiracje ojca przewidują tylko jedną dziedzinę aktywizmu nastolatków – materialistyczni ojcowie mają dzieci, które angażują się w działalność prośrodowiskową.

Wyniki uzyskane w badaniu wskazują, że aktywizm nastolatków jest powiązany z tożsamością i zaangażowaniem nastolatków oraz ich aspiracjami. Co więcej, z aktywizmem młodzieży mogą wiązać się aspiracje rodziców, a matki mogą odgrywać w tym procesie kluczową rolę.

Słowa kluczowe: aktywizm, nastolatki, rodzice, aspiracje

mgr Alicja Zbrońska

Instytut Psychologii, Uniwersytet Gdański

Związek cech Ciemnej Triady z prężnością indywidualną i rodzinną, Ja relacyjnym oraz inteligencją emocjonalną u członków rodziny

Celem badania była analiza związku między cechami osobowości, wchodzącymi w skład Ciemnej Triady, a więc pomiędzy narcyzmem, makiawelizmem i psychopatią, a Ja relacyjnym, inteligencją emocjonalną oraz prężnością indywidualną i rodzinną jednostki. Postawione pytania badawcze miały na celu określenie, czy cechy Ciemnej Triady w istotny sposób wpływają na występowanie u jednostki prężności indywidualnej oraz rodzinnej, Ja relacyjnego oraz inteligencji emocjonalnej.

Badanie zostało przeprowadzone w formie ankiety internetowej na 87 osobach ($N = 87$) w wieku od 15 do 78 lat (jedna osoba nie podała wieku), w tym 49 kobiet i 38 mężczyzn. Średnia wieku wynosiła 30,3 lat ($M = 30,29$; $SD = 12,096$). W badaniu użyto następujących narzędzi w adaptacjach polskich: Skala Prężności Rodziny FRAS-PL; Kwestionariusz Oceny Prężności (KOP-26); Relational Interdependent Self Construal Scale (RISC); SD3 The Dark Triad of Personality (D3-Short); INTE Kwestionariusz Inteligencji Emocjonalnej.

Uzyskane wyniki ujawniają związek między psychopatią a wszystkimi aspektami prężności indywidualnej, a także związek między narcyzmem a kompetencjami osobistymi oraz makiawelizmem a kompetencjami osobistymi i społecznymi w zakresie tej zmiennej. Prężność indywidualna koreluje istotnie z niemal wszystkimi aspektami prężności rodzinnej oraz inteligencji emocjonalnej. Spośród wszystkich cech Ciemnej Triady, jedynie psychopatia i makiawelizm koreluje z większością aspektów prężności rodzinnej. Inteligencja emocjonalna wykazuje istotny związek z większością aspektów prężności rodzinnej. Jediną cechą Ciemnej Triady, korelującą zarówno z inteligencją emocjonalną, jak i z Ja relacyjnym okazał się być narcyzm. Ja relacyjne silnie łączy się z większością aspektów prężności rodzinnej. Wykryto także związek między prężnością indywidualną oraz inteligencją emocjonalną a Ja relacyjnym.